

קונטרס

הבינוני

פרשת קרח תש"פ

(שלח בחו"ל)

שנה ב' חוברת ל"ח

שיעורי

הרב שמעון שפיצער שליטיא
הנלמדים בבית המדרש בית אהרן'
רח' פחד יצחק 5, ביתר עילית ת"ו

הבינוני

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליטיא

A PROJECT OF

שמעו ותחי נפשכם!!

האזינו למאות שיעורים השווים לכל נפש
הנאמרים מדי יום ביומו בכל מקצועות התורה
והחסידות מסודרים להפליא ומלאים כל טוב

קול הביני

בארה"ב

718-686-8300

ארץ ישראל

072-257-7726

להצטרף לקבלת השיעורים או החבורות

באימייל ולשלוח הערות:

info@lomdoschasidus.com

H0722577726@gmail.com

347.351.2400 / 053.311.0743

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליטיא

מפתח הענינים:

מדור אמונה ובטחון שיעור נ"ו

בטחון בה' כשכל הענינים זורמים על מי מנוחות

סיכום ארבעת החילוקים \ או הודע אליו חטאתו \ הבא ליטהר מסייעין אותו \ הרואה יסורים באים אליו \ תזכורת לקיים מצות האמונה והבטחון \ פשפש ולא מצא יתלה בביטול עיקר התורה \ סגנון דיבור החוטא מן האמת \ בדרכי החינוך \ בין הרצוי למצוי \ אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי \ החילוק באופן העבודה \ והיית ממשש בצהרים כעיוור באפילה \ ויהפוך לך את הקללה לברכה \ שמא יש בו צד מינות \ מעלת בטחון העשיר על בטחון העני \ תערוך לפני שולחן נגד צוררי \ תפילה על כל צרה שלא תבוא \ סגולתה של ברכת אשר יצר לרפואת חולים \

יום שני פרשת קרח (שלה בחו"ל) – כ"ג סיון ה'תש"פ

מציאת פתרונות למחשבות עקומות ומידות רעות בפרשיות התקופה

מהעבירות שלהם נעשית תורה \ תורה היא וללמוד אני צריך \ אין שמחה כהתרת הספיקות \ למה יגרע חלקי מחלק המקורבים \ התורה רחבה מיני ים \ סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה \ אין שום דבר נמוך מדי בשביל התורה \ פרשת תינוק הבורח מבית הספר \ פרשת המן והשֵׁלו \ פרשת הנסיעה והעמידה \ השאלה איך להתייחס לגילויים \ פרשת ההתרחקות מן המחלוקת \ בוא ורואה כמה קשה כוחה של מחלוקת \ מעלת שבירת המידת על-ידי התורה \

יום שלישי פרשת קרח (שלה בחו"ל) – כ"ד סיון ה'תש"פ

ליבא מידי במהלכי המחשבה דלא רמיזא באורייתא

אִנְלַת אדם תסלף דרכו \ התורה כוללת כל דבר טוב שבעולם \ הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות \ הדן דין אמת לאמיתו – מעשה רב \ זה ספר תולדות אדם \ לא יהא סרבן \ עינים מאירות כיצד ? \ מה יעשה אדם ויחכם ? \

יום רביעי פרשת קרח (שלה בחו"ל) – כ"ה סיון ה'תש"פ

עונשם המיוחד של מעוררי ריב

דור המדבר - הדעת של כל ישראל \ צרת השכחה \ עוננם המיוחד של קרח ועדתו \ עונשם המיוחד של קרח ועדתו \ בקשת הצדיק נסתר \ המנהל מחלוקת חולק על הקב"ה \ יותר יתפתה האדם במצוות שבין אדם לחבירו \ הכל בידי שמים \ כה יקלל כי ה' אמר לו קלל \ מה יתן לך ומה יוסיף לך \ מינות זו מפלת חללים רבים \ הסתלק מן המחלוקת \

מדור שבת קודש

יום שנותנים בו מזון ומחיה לנשמה

יומא דנשמתא \ הנשמה היא מורה דרך לגוף \ המשייר מקידושא להבדלתא \ לעסוק בהן בדברי תורה \ חיבור לאור התורה בשבת קודש \ הזנת הנשמה תלויה בצורת הלימוד \ מהות הנשמה היתירה \ יש עמה תורה חדשה \ ישמח משה במתנת חלקו \ קבלת כתרי ההוד בשבת קודש \

מדור הילולא דצדיקיא

הרה"ק רבי שלמה (הראשון) מבאבוב זיע"א

חיבת הקודש של זקנו הגה"ק מצאנז \ תיאור הגה"צ רבי שאול בראך מקאשוי זצ"ל \ כאשר הנשים מתערבות בסוד קדושים \ ביאור השגות הראב"ד על הרמב"ם \ מחאתו כנגד לשון מדברת גדולות \ על אודות הצדיקים בדורות האחרונים \ רפואת הנפש ורפואת הגוף \ עבודת האיש התמים \ שבת בבית החולים \

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו

נרבת ידידינו מחברי 'ועד הפועל' הר"ר בנימו שטרנהל הי"ו
לע"נ זקנו הרה"ח ר' שמעון מאיר בן ר' יוסף ז"ל
נלב"ע כ' סיון תש"פ

מדור אמונה ובטחון שיעור נ"ו

החילוק החמישי בין חיים המיוסדים על בטחון בה' לבין חיים המיוסדים על חכמת חיים

יותר גדולה של בטחון, כי שכר בטחון
בטחון, וממילא יוכל להישאר בשלוותו גם
בניסיונות יותר קשים וגם כאשר יגעו בו
בנקודה רגישה (a sensitive point). מה
שאינן כן מי שעושה זאת בגלל חכמת חיים
גרידא, שכאשר יגעו בו בנקודה רגישה, יצא
מכליו ויתפרץ כמו שלא התפרץ מעודו.

החילוק הרביעי שהעושה זאת מחמת
אמונתו בהשי"ת יתדבק להשי"ת מקור חייו,
וממילא יפתחו לו צינורות חדשים של שפע
וישנתנו לו חייו לטובה כלשון הפסוק
בתהלים (לב, י) "והבוטח בה' חסד
יסובבנו". מה שאינן כן מי שאינו עושה זאת
מחמת בטחונו אלא בגלל חכמת חיים
גרידא, שלעולם יישארו חייו להתנהל כפי
גזירת מזלו.

או הודע אליו חטאתו

וכעת נבוא לחילוק חמישי המיוחד
שיעור לעצמו לרוב חשיבותו: הנה
ב'זוה"ק' (פרשת ויקרא) נאמר שהקב"ה
מתנהג עם בניו באופן של "או הודע אליו
חטאתו" (ויקרא ד, כג). וביאור הדבר, כי
השי"ת ברוב אהבתו לבניו, רוצה שיעלו
ויצליחו ושלא יגלו לאחור מאה ועשרים שכל
ימיהם הלכו בדרכי תועים ובזבזו את

סיכום ארבעת החילוקים

בשבוע שעבר עסקנו בענין הנחוק
שלא לחלוק על המציאות, אלא להישאר
בשקט ובשלוה גם כשהמציאות טופחת על
פניו של אדם ואינה מתחשבת עם רצונותיו,
והסברנו החילוק בין מי שעושה זאת בגלל
חכמת חיים גרידא למי שעושה זאת בגלל
שהוא מאמין בהשי"ת שבוודאי עושה לו את
הטוב ביותר עבורו.

והבאנו ארבעה חילוקים בין זה לזה:
החילוק הראשון שהעושה זאת מחמת
אמונתו בהשי"ת יקיים בזה את מצות
האמונה והבטחון, מה שאינן כן מי שעושה
זאת בגלל חכמת חיים גרידא שאינו מקיים
שום מצוה.

החילוק השני שהעושה זאת מחמת
אמונתו בהשי"ת יגיע על ידי כן לתכליתו,
שהרי זו תכלית ביאת האדם לעולם, להכיר
את בוראו מתוך החושך. מה שאינן כן מי
שעושה זאת בגלל חכמת חיים גרידא, כי
הגם שיהיו לו חיים שקטים ושקטים ושלוים
באשר לא יחלוק על המציאות, לא יגיע מזה
אל תכליתו.

החילוק השלישי שהעושה זאת
מחמת אמונתו בהשי"ת יקבל בשכרו מדרגה

ומעתה נבין שכאשר יראה האדם שענייניו אינם עולים יפה והנה הוא נקלע לקשיים מקשיים שונים, אם ישים לבו אליהם ויבין שמאת ה' באו לו כדי לסייע לו ליישר אורחותיו, לא יזדקק להודעות קשות מאלו. מה שאין כן אם ימשיך להלאה בגלל חכמת החיים שירש מאבותיו ולא ישים לבו אל הקשיים הבאים עליו, אלא יאמר מה לי להפסיד את שלוותי בגלל אי הצלחתי, כי אז יזדקק לסימנים גדולים יותר מן השמים, וכשלא יבין גם את אלה יזדקק לסימנים יותר גדולים עד שיקבל מכה גדולה וחזקה שתזעזע את כל כולו.

והלא כך התנהג הקב"ה עם בני ישראל בענין הנגעים¹, בתחילה הביא לו הקב"ה למספר לשון הרע נגעים על ביתו. אם הבין - מה טוב, אם לא הבין - הביא לו נגעים על בגדיו. ואם לא הבין גם באלה, הביא לו נגעים על גופו.

זהו החילוק החמישי בין הבוחר להסכים עם מציאות בגלל חכמת חיים גרידא, לבין הבוחר להסכים עמה מפני שהוא מאמין שהיא באה לו מאת ה'. שלוותו של הראשון נובעת ממה שהוא מסיח את דעתו מן המציאות, לעומתה שלוותו של השני נובעת ממה שהוא בוטח שהיא באה לו מאת ה' ובשל כך מתבונן בה לראות מה ה' רוצה מעמו.

הרואה יסורים באים אליו

ונבוא להרחיב בדבר: הנה דברי ה'זוה"ק² מהווים בעצם מקור לדברי רבא "אם רואה אדם שיסורין באין עליו - יפשפש

שנותיהם לריק. לכן קבע שהמקרים הבאים על האדם יבואו עליו באופן שיזכירו לו ליישר את אורחותיו.

והביא על כך ב'זוה"ק' לשון הפסוק (איוב כ, כז): יִגְלוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְאָרֶץ מִתְקַוֶּמָּה לוֹ, ופירש שמה שהקב"ה מתנהג עם האדם במידת הדין ומביא עליו יסורים מן השמים, הוא הכל כדי לגלות לו מה עליו לתקן, וכן הדבר לענין הארץ שמתקוממת כנגדו, כגון מה שהוא זורע ואין הארץ מצמיחה פירות, אף זה נעשה בשליחותו של מקום כדי להודיע לו מה עליו לתקן.

הבא ליטהר מסייעין אותו

וזה נכלל במאמר חז"ל (יומא לח, ב) "בא ליטהר מסייעין אותו", כי כך הקב"ה מלווה את האדם בכל עת, וכשרואה שהוא סוטה מן הדרך הישרה, מיד הוא מיישרו על-ידי שלוחיו. והרי זה ממידת רחמנותו הגדולה של הקב"ה, כי אלמלא כן היה האדם טועה ותועה שנים הרבה, ובסוף היה בא בבכיה גדולה מדוע לא הודיעו לו בתחילה שתעה בדרך.

דמו בעצמכם מי שנוסע ברכבו ובצומת דרכים פנה לשמאל במקום שהיה צריך לפנות לימין, ורק לאחר שלוש שעות של נסיעה אומר לו היושב לצדו שאז בהיותו בצומת הדרכים היה צריך לפנות לימין, הלא בוודאי יכעס וירגז עליו על שלא הודיע לו בעתו ובזמנו כי אז היה חוסך שש שעות של נסיעה על חנם, שלוש שעות שכבר נסע ועוד שלוש שעות שהוא צריך לחזור עכשיו...

¹ רמב"ם הלכות טומאת הצרעת פט"ז ה"י.

פשוט המעשים שיש בו חיזוק רב לאדם ואין בו מאותה מרירות שישנה בדרך כלל. הנה ישנה מצוה אחת שכל העובר עליה יכול להיות בטוח שיבואו עליו יסורים כדי להחזירו אל הדרך הישרה, והיא מצות "אנכי ה' אלוקיך" האומרת שעל האדם להאמין שהקב"ה מנהל את העולם על כל אשר נעשה בו, ושגם אם ישתדל ויעשה ויפעל יומם ולילה, לא יוכל לעשות כלום כנגד גזירתו יתברך.

האדם יכול לעשות רק מה שהקב"ה מצוה אותו לעשות, אך אין ביכולתו בשום אופן שבעולם לא להטיב לעצמו על-ידי השתדלותו ואף לא להשתמש מן המציאות המכאיבה לו בכוחות עצמו. הדרך היחידה שעל ידה יוכל להקל את סבלו, היא לפנות אל הקב"ה ולהתפלל אליו. מי שחושב שיוכל לעשות כך וכך ויסתדר בכוחות עצמו, עובר על מצות "אנכי ה' אלוקיך", כי חסר לו באמונה בעומק הלב שהקב"ה מנהיג כל הברואים ושהוא לבדו יכול לשנות דבר מה בעולם. גם כשהאדם עוסק בהשתדלות, אם אינו עושה אותה מתוך הכרה שרצונו של הקב"ה שיעשנה, אלא מתוך מחשבה שכך יוכל להשיג את צרכיו, הרי הוא עובר על מצוה זו.

ואולם היות שהאדם נמצא בעולם החומרי אשר הכל נראה אצלו היפך האמת, לא ימלט שיהיה מושלם באמונתו מבלי שיצטרכו להזכיר לו עליה מן השמים מעת לעת, והיות שהקב"ה יודע שכל הצלחת האדם תלויה באמונתו, כי אם יתנתק

במעשיו" (ברכות ה, א), כי ביאור ה'זוה"ק' בלשון הפסוק "או הודע אליו חטאתו" מלמדנו שתכלית היסורים הבאים על האדם היא כדי לעורר אותו לפשפש במעשיו, וכיון שיפשפש במעשיו ויתקן את דרכיו, ממילא יסתלק ממנו היסורים.

אכן במאמר חז"ל זה כבר הרחבנו בעבר² ופתחנו שם בקושי שיש להם לאנשים פשוטים לעבוד עמו להלכה למעשה. כי הנה בעוד מי שהשקיע למשל את כספו באיזו השקעה וחשב להכפילו ובסוף נכזבה תוחלתו באשר כל השקעתו ירדה לטמיון, יכול לחזק את עצמו ולומר מאת ה' היתה זאת והוא בוודאי לטובתי, מי שמקבל מכת מחץ שמתלווים אליה בזיונות, יעמוד מבולבל מאוד ויתאונן: לא די לי שנחלתי מכה כואבת כזאת, עוד יש לי לחשוב שאני חוטא גדול ושהקב"ה כביכול מעניש אותי?! מאוד יקשה עליו לקום במצבו כשהוא מתבוסס בצערו לחשב חשבון נפשו למצוא הסיבה הגורמת. ועוד זאת יתהה האם באמת חטא חטאה גדולה כל-כך וישווה עצמו שנראים כחוטאים יותר ממנו ובכל זאת אינם נוחלים מכות כואבות כאלה. ומעל כל זה יתהלך כמבולבל באשר יקשה לו מאוד להראות באצבע על החטא שגרם לו ליסורים אלו שיבואו עליו...

תזכורת לקיים מצות האמונה

והבטחון

אולם לפי המבואר כעת מדברי ה'זוה"ק', נבוא לבאר אופן אחד של

² שיעורים 1-2 ממדור אמונה ובטחון.

שביטל את שורש התורה אשר ממנו יוצאות כל מצוות התורה, ויבין שכששורש זה חסר, יוכל לבוא ממילא לגניבה, גזילה, קנאה ותחרות.

נמצאנו אומרים, וכך הוא מבואר בכל הספרים, שעל האדם לדעת מראש שהקב"ה יכניס אותו למצבים כאלו שבהם לא יוכל לעשות מאומה, ושיעשה אותם לגודל רחמנותו עליו כדי שלא ירדו חייו לטמיון. ובבוא העת, כשהאדם ימצא את עצמו במצב מעין זה, יבין שבאמת אין לו מה לעשות ואינו צריך לעשות כלום כי אם לבטוח בה', ובכך יקיים מאמר חז"ל "הרואה יסורים באים עליו יפשפש במעשיו" ותחזור עטרת אמונתו בהשי"ת ליושנה.

סגנון דיבור החוטא מן האמת

וכפי האמור, זהו החילוק בין המקבל את המציאות בגלל "חכמת החיים" לבין המקבל את המציאות מחמת אמונתו בהשי"ת. פעמים הרבה שומעים בני אדם מדברים בסגנון דלהלן: "אמנם אין לי פרנסה, אין לי משרה, אבל לכל הפחות יש לי בנים טובים". מקור סגנון זה הוא בחכמת חיים, והרי הם כאומרים – "נביט רק על הדברים הטובים, לא נשים לב אל קשיינו ונרגיש טוב בלבנו".

אין סגנון דיבורם נכון, כי המשתמע ממנו שהם משתמטים מלבדוק את עצמם מדוע למשל אין להם פרנסה, והרי הם

מאמונתו לרגע אחד יתחיל מיד להתדרדר כלפי מטה הן ברוחניות והן בגשמיות, והיות שהוא יודע כמה קשה לו להיות שלם באמונתו³, לכן לגודל רחמנותו הוא מביא לאדם מצבים שונים בבחינת "או הודע אליו חטאתו" שבהם יעמוד בחוסר אונים ויוכרח לשוב ולהתחזק באמונתו.

פשפש ולא מצא יתלה בביטול עיקר התורה

ומעתה יובן הפלא ופלא המשך מאמר חז"ל "פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה", אשר כולם שואלים עליו: וכי ביטול תורה אינו חטא ככל החטאים עד שיאמרו לו למי שלא מצא בעצמו שום חטא שיתלה יסוריו בביטול תורה? ! וכי אפשר שביטול תורה הוא אחרון שבחטאים? ! הלא ביטול תורה נחשב תמיד כעון החמור ביותר!

אך לפי האמור הפירוש הוא על-פי משל ברב המסביר לתלמידו פרט אחד עמוק מאוד, וכשרואה שאינו מבין, הוא אומר לו: בוא ואלך עמך מצד אחר; אסביר לך את הענין בכללותו וממנו תבוא להבין גם פרט זה. אף כאן, לפעמים יראה האדם באופן ברור כשמש בצהרים, שהוא נענש ממש כאותו שעשה לחברו, ואז הוא מבין ממילא שעליו לתקן ענין מסוים זה.

אך "פשפש ולא מצא" – אם לא מצא את הענף המסוים שבעבורו באו לו יסוריו, "יתלה בביטול תורה" – יתלה יסוריו במה

³ כך ראיתי בשם הסבא קדישא משפאלע זיע"א שאמר: אילו היו מראות הרחוב כתובים עלי ספר ודברי הראשית חכמה נראים לנגד עינינו ככתמונה, כי אז היה קל לנו לעבוד את בוראנו באין מפריע. אך היות שהוא להיפך, מראות הרחוב נראים לעינינו ודברי הראשית חכמה כתובים עלי ספר, לכן קשה מאוד לעבוד את בוראנו מבלי להישאב מעת לעת אל מראות הרחוב.

לאחר נישואיו, כאשר שלוש פרשיות מתחברות אז ביחד, עד שאין שייך אפילו במציאות לטפל בכולן. ואז האב מסתובב לאחור ושואל: מה לא עשיתי נכונה שבגלל כן נחתה עלי צרה זו?

בין הרצוי למצוי

ובכן, נצא ונתבונן כיצד האבות מתמודדים בדרך כלל עוד בתחילת הדרך, ומה היא דרך ההתמודדות הנכונה שאם היה האב נוקט בה בתחילה, היה חוסך מעצמו הרבה צער ומכאוב בהמשך הדרך. הנה יש מי שיפול ברוחו ויהפוך לשבר כלי. לעומתו יש מי שיבחר להתעלם – המנהל אמר, אז מה? אם הוא יעז לזרוק את בני, אסדר כבר; אתקשר לוועד והם יאלצו אותו לחזור בו מכוונתו השפלה.

מאידך, יש מי שבגלל רצינותו ודאגתו האמיתית לבנו, מתרוצץ אתו ממטפל למשנהו, מה שבעיקרו הוא דבר נכון, אבל אם האדם שוכח לחשוב מדוע באה לו הצרה הזאת, מאבד הוא את המטרה.

הדרך הנכונה היא שהאב ידע מראש שהקב"ה עתיד להכניס אותו למצבים שיעמוד בהם בחוסר אונים ולא ימצא את הדרך מהם החוצה. ויאמין שהם ממידת רחמנותו של הקב"ה כדי שלא תעמוד בפניו ברירה אחרת ויצטרך להוציא ספר תהלים ולהרגיע את עצמו. לא ירגיע את עצמו לא על-ידי היסח הדעת, ולא על-ידי שיעלה במחשבתו שיש לו איזו עצה להחליץ מן הצרה, ואף לא מפני שחברו אמר לו שגם לו היה בן כזה ובסוף התייצב על בסיס איתן ולא נחרב העולם. אין בשמיעת כל אלה חסרון. אבל אם ירגיע האב את עצמו רק על

כאומרים – אנו מסתדרים בחיינו, אין אנו אובדי עצות. וכי חפצים אתם ח"ו שהקב"ה יראה לכם שגם מה שנדמה לכם שזורם אצלכם על מי מנוחות אינו כמו שאתם חושבים?! חבל! **נצלו את ההזדמנות לשפר את אמונתכם בהשי"ת דווקא מתוך קשיי פרנסתכם, ואז לא זו בלבד שלא יבואו עליכם קשיים נוספים, עוד תזכו גם לפרנסה מרווחת...**

בדרכי החינוך

ניקח לנו דוגמא מענין חינוך הבנים: האב מקבל שיחת טלפון מהמלמד של בנו שאומר לו מעבר לאפרכסת: "נראה לי שבנך זקוק לעזרה... ובכלל, סבורני שת"ת זה אינו מתאים לו כל-כך, ואולי כדאי שתחפש לו ת"ת אחר..." האב מנסה להתנגד לכך בכל כוחותיו, אך אין הדבר מועיל לו כי המלמד והמנהל כאחד דוחקים אותו לפינה. לאחר מכן בהגיע בנו לגיל בר מצוה ועליו להכניסו לישיבה כשאר בני גילו, הוא מגלה שלא כל-כך רוצים להכניסו לישיבה, תחת כן מנסים להסביר לו שהישיבה אינה תפורה למדותיו...

והאב זועק: מה אעשה? מדוע נטפלו עלי? הלא המציאות היא שבעולם של היום ישנה משבצת אחת שכל בני הנוער צריכים להיכנס אל תוך גבולותיה, וכי מפני שאין בני מתאים למשבצת זו נגזרה עליו מיתה ח"ו?! כסף כבר שפכתי לרוב, וכבר התפללתי אפילו לשמים, ומה עוד מוטל עלי לעשות? והבן, כמו להכעיס, יודע ללחוץ על ההרגישים העדינים ביותר של האב, וגורם בכך לאביו לזעוק זעקה אילמת ממעמקי לבו. ויש שהוא ממשיך לגרום צער לאביו גם

בריאותי ואינם יכולים להבטיח לעצמם שלא תפגע בהם הרעה. וכך הוא בכל העניינים, תמיד יכניס הקב"ה את האדם למצבים של חוסר אונים כדי להכריחו לפנות אליו ולהרגיע את עצמו על-ידי בטחוננו בו.

וכאמור, כשהאדם מקבל את המצבים הבאים עליו מתוך הרגשה שהם גילויי אהבה של הקב"ה, וגם כשיעשה איזו השתדלות לעזור לעצמו או לבנו, יעשה אותה רק בתורת קיום מצוה אבל עדיין תהיה ההרגשה מושרשת בלבו שאין בידו שום כוח לשנות את המצב, לא יזדקק יותר לסימנים נוספים והקב"ה יחלץ אותו מהר יותר מצרתו. מה שאין כן אם האדם ירגיע את עצמו באופנים אחרים, שתמיד תחזור אליו הצרה, כי הקב"ה לא יוותר לו עד שילמד לסמוך ולבטוח עליו, כי זהו הצלחתו בעולם הזה ובעולם הבא.

החילוק באופן העבודה

ואכן עבודת האדם היא לחזק האמונה בלבו בטרם יצטרכו להראות לו סימנים כלל, ואולם עבודה קשה היא מאוד, כי כאשר הכל זורם אצל האדם על מי מנוחות, יתכן שהגם שהוא מדבר אמונה והוא בטוח בעצמו שהוא מאמין, באמת אינו מאמין, והראיה שהרי כאשר הדברים מתחילים לחרוק אצלו, מיד הוא משנה את עורו. ובכן העבודה המוטלת על האדם היא, שישנן לעצמו יסוד זה כל יום בקומו משנתו, שהוא מוכרח להגיע להכרה עמוקה שאינו יכול להסתדר בעצמו בשום פנים ואופן כי הכל מתנהל על-ידי השי"ת.

וזהו באמת החילוק באופן העבודה בין המרגיע את עצמו על-ידי חכמת חיים לבין

ידיהם, תחזור הצרה אליו שוב, והסיבה לכך כי הקב"ה רוצה ללמדו שאין לו שום דרך להחליץ ממנה, עד שיוכרח לחזק בטחוננו בו.

אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי

וכך כתב בספר "שפת אמת" (פסח, תרל"א) שמסיבה זו לא הספיקו להם לבני ישראל הצרות שהיו להם במצרים והוצרכו שירדפו אחריהם המצרים גם לאחר יציאתם ממצרים, כי בתחילה לא הגיעו עדיין למדרגה הרצויה של מצות הבטחון, ורק לאחר שיצאו וכבר היו בטוחים שנפטרו מצרת המצרים וגילו באחת שהצרה חזרה עליהם באופן קשה יותר, רק אז הגיעו למדרגה הרצויה באשר עמדו חסרי אונים באופן מוחלט ונאלצו למסור את עצמם לידי השי"ת.

ידעה זו שאי-אפשר להסתדר בשום אופן בלי עזרתו יתברך, מוכרחת להיקלט בלבו של אדם באופן העמוק ביותר, כי המצוה החשובה ביותר היא ובגללה ירד האדם לעולם, ולכן הקב"ה יתן אותה לאדם בעל-כרחו על טס של כסף. ותחת אשר יפול אז האדם ברוחו, ידע נאמנה שהמצב שנקלע אליו הוא מתנה מאביו אב הרחמן הרוצה לקרבו אליו לבל יפול לבאר שחת, וממילא יקום ויצא ברקידה.

הדברים אמורים בוודאי גם בענייני בריאות, שהרי הסובל מענין בריאותי בדרך כלל אינו יכול להתחמק ממנו בכוחות עצמו. בתחילה הוא אמנם סבור שיעשה עצה פלונית וילך לרופא פלוני, אך ככל שהשנים חולפות הוא מגלה שהמצב ביש. המצב הנוכחי הוא דוגמא פשוטה לכך כיצד מליוני אנשים בעולם עומדים חסרי אונים מול ענין

ומהפכו לברכה, כידוע שהצדיקים אמרו שהתוכחות הן רק לבוש וכי בפנימיותן יש בהן ברכות נפלאות לבני ישראל.

וזה לשונו על הפסוק (וזאת הברכה לג, כו) "אין כא-ל ישורון רוכב שמים בעזרך": יש לומר בהקדם הפסוק (כי תבא כח, כט) 'והיית ממשש בצהרים כאשר ימשש הָעוֹר בַּאֲפֵלָה', והענין כי ידוע מדרך העולם אשר חלילה באם האדם בלחץ ובדוחק באיזה ענין ואין לו שום מבוא ועצה להביא תשועתו על-ידי איזה אדם וכדומה, אז בעל כרחו משים בטחונו בהשי"ת, אבל כשיש לו עצות ואופני תשועה ועושה תחבולות ותשועתו באה לו, אז נדמה לו אשר הוא עושה חיל.

ולא כן דרך האמת, כי גם כשיש לו לאדם כל טוב וכל חפצו יצליח, ידע גם-כן בבירור אשר העיקר הוא השי"ת⁴.

והנה מדרך העיוור הגם שאין לו שום בטחון ועצה שיוכל לילך בעצמו, עם כל זה יש לו אופן אחר אשר תשועתו תבוא לו על-ידי איש אחר נער קטן ינהג בו. אמנם בחושך ואפילה אשר גם איש זה אינו רואה כלל, אז העיוור ממשש בעצמו, כי אין לו על מי לבטוח. לזאת לימדה אותנו התורה הקדושה: 'והיית ממשש בצהרים', היינו הגם שיש לך כל טוב הנקרא בשם צהרים ואור, עם כל זה יהיה אצלך דמיון העיוור באפילה שאין לו כלל על מה לבטוח, כן

המרגיע את עצמו על-ידי בטחון בה'. המרגיע את עצמו על-ידי חכמת חיים, כל עוד לא הופרעה מנוחתו לא חשב כלל להעלות על דל שפתיו את שם ה'. רק משהופרעה מנוחתו ונאלץ לעבוד קצת כדי להתאים את עצמו לתנאים החדשים שנוצרו ולהחזיר לעצמו את מנוחתו, אז הוא נזכר לחשוב מעט מהקב"ה. עד כה ישב במנוחה על מקומו וטוב לו, וכשבא חברו ולקח לו את כסאו, הוא אומר לו – שיהיה כן! שב לך במנוחה על כסאי ואני אמצא לי כסא אחר בע"ה...

שונה הדבר אצל הבוטח בה', כי הוא יודע שאם אינו רוצה שישליכו אותו ממקומו, ירגיל את עצמו לזכור את בוראו היטב כבר עכשיו כשהכל זורם אצלו על מי מנוחות. ואולם לא יעשה כן מחמת הפחד שמא ישליכו אותו ממקומו, אלא יעשה כן מפני שזהו תכליתו להגיע לבטחון זה בהשי"ת.

ואכן כך היו הצדיקים מרבים לדבר שעל האדם לעבוד עבודה זו בעודו יושב בנעימים, וידמה לעצמו כאילו זה עתה הכל הולך להפסק אצלו ואלמלא חסדו של השי"ת אין לו שום תקוה.

והיית ממשש בצהרים כעיוור

באפילה

הנה לפנינו לשונו הזהב של הרה"ק רבי מאיר מדז'יקוב זיע"א בספר "אמרי נועם", המבאר אחד מפסוקי התוכחה

⁴ אפילו בענייניו הפעוטים ביותר של האדם צריך הוא לדעת בבירור, שהעיקר הוא הקב"ה, ושבלעדיו לא יוכל להרים את ידיו ואת רגליו. והלא תראה בעצמך שכמה פעמים היית סבור שתוכל לסדר דבר מסויים בקלי קלות לרוב פשיטותו וקטנותו, ולפתע נערמו לך קשים מקשיים שונים וסידור הדבר ארך לך זמן רב מאוד. וכל זה מפני שכך נוהג הקב"ה עם האדם לטובתו; אם יחשוב שיוכל להסתדר לבד, יראה לו שאינו יכול – או הודע אליו חטאתו.

אליו ממקום טהור ומזוכך. רבי אברהם בן הרמב"ם קורא לו לאדם זה מעין עובד עבודה זרה, שהרי כל זמן שנדמה לו שיוכל להסתדר לבד, לא העלה בדעתו שאין הדבר מסור בידו, ורק לאחר שנמחץ אל הקיר, הבין שאין הדבר מסור בידו ושהוא צריך להשאיר הדבר לידי השי"ת.

מעלת בטחון העשיר על בטחון העני

לא לחינם אמר הרה"ק הרבי ר' משה לייב מסאסוב זיע"א שגדול כוח בטחונו של העשיר מכוח בטחונו של העני. העני בוטח בה' מפני שאין לו, ולכן אין בטחונו מהפך את לבו, וכשיזדמן לו אי פעם סכום נאה שיכסה את הוצאותיו לשנה שלימה, ישכח מהשי"ת ח"ו. מה שאין כן העשיר שיש לו כדי פרנסתו ובכל זאת מרגיל את עצמו בכל עת לומר 'פרשת המן' בכוונה עצומה, בזכרו שהקב"ה יכול לקחת לו את כל רכושו ברגע אחד, כי הוא בטחונו חזק ואמיתי.

וכאמור, מי שחי חיים של "חכמת חיים", כל עוד אינו מקבל מכה מוחצת, אין מה לדבר אתו על הקב"ה. כל עוד הכל זורם אצלו על מי מנוחות הוא נחשב לאדם שלו ושקט, לאדם בר דעת שכולם מתייעצים אתו, שהרי יש לו באמתחתו את כל הכלים הדרושים כדי להתחמק מן הקשיים. אחרים גם יראו אותו כמוצלח ויסתכלו עליו ממטה למעלה כאומרים – הלוואי ואף אנו היינו כמותו אנשים מוצלחים שיודעים להסתדר בכל מצב.

אך אדם זה, דווקא בגלל שהוא מוצא לעצמו עצות ותחבולות להתחמק מן הקשיים, יזדקק לסימנים יותר כואבים שיתנו לו להבין שהוא חסר אונים, ולכן תנחת עליו

אתה לא תשים בטחונך בשום דבר רק בה'. וזהו 'אין כא-ל ישורון', היינו כשהתנהגות האדם הוא בדרך הטוב והישר ויש לו כל טוב ועם כל זה הוא יודע אשר אין כא-ל ואין משים בטחונו בשום דבר רק בו לבדו, אז 'רוכב שמים בעזרך' ויושיע לך בכל העניינים לטובה אמן.

ויהפוך לך את הקללה לברכה

ונוסיף בהבנת דבריו הקדושים: זוהי התוכחה! התוכחה היא 'והיית ממשש בצהרים', מול כל דבר שיעמוד לפניך, קטן כגדול, תצטרך למשש כעיוור באפילה. אומר לנו הרה"ק מדז' יקוב: התרצו לדעת איך אפשר להפוך זאת לברכה?! תעשו את עצמכם כעיוורים באפילה בעוד אתם נמצאים בטוב ובנעימים, הרגילו את עצמכם להתנהג כאילו אין אתם יכולים לבד בטרם יצטרך הקב"ה להראות לכם באות ובמופת שאין אתם יכולים לבד.

שמה יש בו צד מינות

וכן ראיתי לשון מסמר שערות ראש שכתב רבינו אברהם בן הרמב"ם ז"ל בספרו 'המספיק לעובדי ה''', שכך הוא דרכם של עובדי עבודה זרה, בתחילה הם פונים אל אליליהם השונים, אל העצים ואל האבנים, ורק לאחר שרואים שהחבל כבר נתהדק על צווארם ואין מי שיושיעם, הם פונים אל ה'. הנה בדוגמא שהבאנו בתחילה מחינוך הילדים - בדרך כלל נראה את האב מרבה בהשתדלות בחשבו שיוכל לפתור את הקושי בכוחות עצמו, ורק לאחר שכלו כל הקיצין ורואה שכוחותיו אינם עומדים לו, אז הוא פונה אל ה' בענווה אמיתית ומתפלל

הגרסא ב'זוה"ק' (שלנו), לֹא אֶתְקִין סְעוּדָתָא בְּכָל יוֹמָא עַד דְּבָעָא בְּעוּתִיהָ קָמִי קב"ה עַל מְזוּנֵי (לא התקין סעודתו בכל יום עד שהתפלל תפלתו לפני ברוך הוא על מזונות). אָמַר, לֹא נִתְקִין סְעוּדָתָא עַד דְּתַתִּיהֵיב מְבִי מְלָפָא (אמר לא נתקן הסעודה עד שתהיה נתונה מבית המלך). לְבַתֵּר דְּבָעֵי בְּעוּתִיהָ קָמִי קב"ה, הָוָה מְחַפְּהָ שְׁעָתָא נְדָא, אָמַר הָא עֵידָן דְּתַתִּיהֵיב מְבִי מְלָפָא, מְפָאן וּלְהִלָּאָה אֶתְקִינוּ סְעוּדָתָא (אחר שהתפלל תפלתו לפני ברוך הוא, היה ממתין שעה אחת כדרך המבקשים פרס מן המלך, ואז אמר, הנה כבר הזמן שניתנה מבית המלך, מכאן ולהלאה התקינו הסעודה). וְנָדָא הוּא אֶרְחָא, דְּאֵינֵן דְּחִלִּי קב"ה, דְּחִלִּי חֲטָאָה (וזהו הדרך של יראי ברוך הוא יראי חטא).

ואיתא שם ב'זוה"ק' שהעושה כן מאציל את הברכה על מזונו, וכך המזון יזין הן את הגוף והן את הנשמה כדבעי, כאשר ייכנסו בהם החלקים הגשמיים והרוחניים, וחוץ מזה גם יבוא שפע יותר גדול לכל העולם על-ידי הנהגה זו.

תפילה על כל צרה שלא תבוא

ולעניינו, ה"תפארת שלמה" יעץ לנו להרגיל את עצמנו להתפלל על כל דבר הנמצא בידינו. נתפלל על כל ילד מאז ינקותו שילך בדרכי ישרים, נתפלל יום יום על פרנסתנו כאילו לא היינו מתפרנסים כלל, כי אז הקב"ה לא יצטרך לשלול ממנו את פרנסתנו, שהרי כל הסיבה שהוא שולל מבני אדם את פרנסתם היא כדי להזכיר להם שהם תלויים בו, אבל אם האדם זוכר בלעדי זה שהוא תלוי בו, אין שום צורך לשלול ממנו את פרנסתו.

ביום מן הימים מכה מוחצת כזו אשר תצליח בסופו של דבר להוציאו מן הכלים. ואף זו היתה אך ורק לטובתו מאהבת הבורא אותו, כדי שלא יצטרכו לכתוב על מצבתו "פה נטמן האיש המוצלח שבמוצלחים", בעוד לשמים יעלה ריקן ללא מצות אנכי ה' אלוקיך, המצוה הכללית שבתורה.

תערוך לפני שולחן נגד צוררי

עצה נפלאה נתן לנו ה"תפארת שלמה" להרגיל את עצמנו לחיות חיים של בטחון ולא חיים של "חכמת חיים", והלא היא בספרו, להתפלל בכל עת גם על הדברים המצויים כביכול בידינו, שיהיה להם קיום.

וזה לשון קדשו (ליקוטים): כי המלך בוטח בה' בחסד עליון בל ימוט (תהלים כא, ח). היינו העני שאין לו לבטוח על עשרו הוא מוכרח לבטוח בה' (וכדברי הרה"ק מסאסוב זיע"א שהוזכרו לעיל). רק המלך שיש לו לבטוח על עשרו ואעפ"כ הוא בוטח בה', זה הוא צדקות גדול, כמו שאמר דוד המלך ע"ה שהיתה לו עשירות גדולה מכל העולם ואמר 'תערוך לפני שולחן נגד צוררי' (אולי כוונתו לפרש נגד צוררי – נגד עצת היצר שלא להתפלל אלא לבטוח בעצמי). כמו שכתוב ב'זוה"ק' (פרשת בשלח) על רב המנונא סבא, שלא רצה לאכול אף שהיה על השולחן עד שהתפלל על מזונו.

ראו נא עד היכן הדברים מגיעים! מזונו של צדיק זה מוכנים על שולחנו, ואעפ"כ הוא מתפלל עליו, וזאת מתוך הכרה ברורה שאם לא יתפלל עליו, אפשר שהוא ייעלם ממנו ולא יהיה לו מה לאכול.

ושם ב'זוה"ק' ישנה תוספת נאה, וזה לשון ה'זוה"ק': רַבִּי יִיָסָא סָבָא (כך היא

מלפעול כמצופה מהן, כי אם יפסיקו, מיד ימות ח"ו. וכן ראיתי מהגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל⁵ שאמר, שמסיבה זו קבעו להודות על הבריאות בברכת אשר יצר דווקא, כי ברכה זו מצויה ביותר, וכך יזכיר האדם לעצמו ענין זה פעם אחר פעם כל אימת שיפנה לצרכיו.

מי שעוצר בטרם הוא פותח את פיו לברך ברכה זו, ואינו מנגב את ידיו ואינו הולך לדרכו תוך כדי אמירתו⁶, אלא מברך אותה בכוונה עצומה, לא יזדקק לתזכורות מן השמים, שהרי יזכור מעצמו בעודו בריא בגופו ובנפשו שהוא תלוי בחסדי ה' על כל צעד ושעל ועל כל נשימה ונשימה.

ברכת אשר יצר, מאה ברכות בכל יום, הודאה ותפילה על מה שיש, הן כולן מערכת אחת גדולה שהקב"ה מסר לנו בתורתו, אשר תועיל לנו לזכור בכל עת שאנו תלויים בחסדי ה' מבלי שנזדקק לתזכורות מבחוץ. זהו החילוק הגדול בין חיים של 'בטחון' לבין חיים של 'חכמת חיים' אשר הוא כחילוק בין אור וחושך.

ולהגדיר החילוק בקצרה: ההולך ונשען על חכמת חיים, רוצה לחיות תמיד חיים שקטים ושלוים - גם כשהמציאות אינה נותנת לו לחיות חיים כאלה. והבוטח בה' אינו רוצה לחיות חיים שקטים ושלוים הגם שהמציאות נותנת לו לחיות חיים כאלה - אם חיים שקטים ושלוים, רק מחמת הבטחון בהשי"ת. אלו הם חיים מלאי שמחה והוד.

ויש להוסיף שאפילו האנשים שעובדים על כך ומרגילים את עצמם לזכור שהם תלויים בכל עת בחסדי הבורא, יקבלו אי פעם בחייהם איזו שהיא 'תזכורת', אבל היא תהיה שונה בתכלית ולא תדמה כלל מבחינת הכאב לתזכורותיהם של אנשים אחרים, שהרי כבר התרגלו לחיות עם בטחון בהשי"ת. בהילקח מהם פרנסתם ימתנו בשקט ובשלווה תוך כדי שהם מחזקים בלבם את הבטחון בהשי"ת, ותיכף ומיד תחזור להם פרנסתם.

סגולתה של ברכת אשר יצר לרפואת חולים

בעיוני בברכת אשר יצר, ראיתי דבר נפלא: בברכה זו ישנו חידוש שקיים רק בה ובעוד ברכה אחת. הנה כל הברכות מיוסדות על הודאה, וכמה מהן משלבות בתוכן גם תפילה, והן הברכות הארוכות, כגון ברכת התורה. שונה הדבר בברכת אשר יצר שיש בה גם גילוי דעת - גלוי וידוע לפני כסא כבודך שאם תפסיק המערכת לפעול כדבעי, אי-אפשר להתקיים אפילו שעה אחת.

זו היא סגולתה של ברכת אשר יצר! כאשר האדם שוכח שהמצב הבריאותי שהוא שרוי בו אינו מובן מאליו אלא הקב"ה מבריא אותו בכל רגע ורגע, השפע עוצר מלבוא אליו וממילא מתערערת בריאותו. בברכת אשר יצר מזכיר האדם לעצמו שמערכות גופו תלויות על בלימה ושהוא זקוק בכל רגע לחסדי ה' כדי שלא יפסיקו

⁵ רב הקהילה החרדית בעיה"ק אופקים ת"ו, הרביץ תורה ואמונה בישיבות הקדושות וברחבי העולם, ממקומי ארגון 'שלהבת'. מנכדי הרה"ק בעל 'יסוד העבודה' ז"ע.

⁶ ראה אורח חיים סימן קצ"א ס"ג ובנו"כ.

לע"נ האה"ח אלטא אסתר יכט בת ר' זאב ע"ה

יום שני פרשת קרח (שלה בחו"ל) – כ"ג סיון ה'תש"פ מציאת פתרונות למחשבות עקומות ומידות רעות בפרשיות התקופה

אשר אנו אין לנו השגה בהם.

מהעבירות שלהם נעשית תורה

תורה היא וללמוד אני צריך

ועוד אנו לומדים ממעשה זה, משיחותיהם של צדיקים, כיצד עלינו להסתכל על פרשיות אלו. כי הנה אפשר להסתכל על פרשיות אלו ולראות איך בני ישראל נכשלו שוב ושוב בחוסר בטחון, ואיך באו שוב ושוב בתלונות על ה' ועל נביאו, בעוד הקב"ה גילה להם את אהבתו פעם אחר פעם, ובפרט בעת מתן תורה, וכפי שרואים בפסוקי שיר השירים את האהבה הגדולה שהקב"ה הראה לעמו במעמד הר סיני.

צא וראה מה שכתב רש"י על הפסוק בפרשת קרח "וישמע משה ויפול על פניו": ויפול על פניו מפני המחלוקת, שכבר זה בידם סרחון רביעי, חטאו בעגל (שמות לב, יא) ויחל משה, במתאווננים (במדבר יא, יב) ויתפלל משה, במרגלים (שם יד, יג) ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים, במחלוקתו של קרח נתרשלו ידיו. משל לבן מלך סרח על אביו ופייס עליו אהבו פעם ושתים ושלש,

חסידים מספרים שפעם פגש ה'חידושי הרי"ם' זיע"א את ידיד נפשו הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין זיע"א איש קדוש ובעל מופת בתקופה זו של חדשי הקיץ, וראה כי מאור פניו איננו אתו. שאל אותו לפשר הדבר. אמר לו הרה"ק מראדזימין שהוא עצב בלבו בגלל שבתקופה זו קוראים על אודות החטאים שחטאו בני ישראל במדבר. אמר לו ה'חידושי הרי"ם' בהאי לישנא: יענק'ל, יענק'ל, מהעבירות שלהם נעשית תורה, ומהמצוות שלנו טרם ראיתי שייעשה מהן תורה.

הנה תחילה לכל אנו לומדים ממעשה זה, שאין לנו שום השגה באותו דור דעה, דור המדבר; אין לנו השגה בקרח, והרי כבר היו מן הצדיקים שהתבטאו בלשונם "הסבא קדישא קרח" והיו שאמרו⁷ ששמו רמוז בפסוק "צדיק כתמר יפרח" שסופי תיבותיו קר"ח. ואע"פ שהפסוק מספר על חטאייהם, היו חטאייהם בעניינים של דקה מן הדקה,

⁷ מובא בספר 'עמק המלך' להגה"ק רבי נפתלי הירץ בכרך זצ"ל, המיוסד ע"פ קבלת מהר"י סרוק זצ"ל מגורי האר"י הק' ז"ל, וכבר נמצא בספר 'פירושי התפילה לבעל הרוקח' וב'ספר הליקוטים' מהדורה קמא של כתבי האר"י הק' ז"ל תהילים סימן צב. ראה אגרא דפרקא אות לג, ואגרא דכלה פרשת קרח.

הכמוסות ביותר אשר אינו מעז להוציאן אפילו מפיו כדי לשאול כדת מה לעשות בהן.

האחד ימצא את עצמו עם המתאוננים, השני ימצא את עצמו עם המעפילים, השלישי ימצא את עצמו בהרהורים על הצדיק – למה הוא ממנה דווקא אותו, והרי ישנם ראויים ממנו? אה, זה פרוטקציה! איזו שחיתות! וכל זה על-ידי לימוד חומש עם רש"י. ואין הכוונה שיעלה ח"ו בדעתו של אדם שאין עומק יותר גדול בפרשיות התורה. לא ולא! בוודאי צריך להאמין שיש בהן עמקים גדולים מאוד הנשגבים מכינתנו, אך מכל מקום יש בהן גם הפירוש הפשוט, כי אין התורה משמיטה שום מצב מלידתן לו פתרון.

וכשהאדם מוצא את פתרונו בתורה, הוא נעשה בשמחה גדולה, כי אין שמחה כהתרת הספיקות. וזה מה שהשיב ה'חידושי הרי"ם' להרה"ק מראדזימין זיע"א: פרשיות אלו נעשו לתורה, כי הן הן המורות דרך לאדם כיצד להתנהג בכל מצב - קשה ככל שיהיה. אלמלא הן, לא היו האנשים הפשוטים מוצאים את ידיהם ואת רגליהם בעולם הזה. העובדים הגדולים היו מתלהבים אמנם בפרשיות התורה דפרשת ואתחנן ופרשת עקב, אך השאר לא היו מוצאים שום דרך להתחבר לתורה. אבל עכשיו שפרשיות אלו מצויות בידנו, יכולים אף הפשוטים למצוא בתורה את מחשבותיהם הכמוסות ביותר, ומתוך כך לבוא גם לפרשיות ואתחנן ועקב.

למה יגרע חלקי מחלק המקורבים

כואב לו לאדם מדוע לא בחרו בו:

כשסרח רביעית נתרשלו ידי האוהב ההוא. אמר - עד מתי אטריח על המלך, שמא לא יקבל עוד ממני.

אולם, הסתכלות זו תגרום בהחלט לחוסר נעימות אצל האדם, כי אין זה נעים כלל לדבר בגנותם של ישראל הגם שהוא אמת...

גילה בזה ה'חידושי הרי"ם', שבכל אופן, על-ידי חטאם של אותו דור דעה, נעשתה התורה ויצאנו מרוויחים. כי מעתה נוכל ללמוד מפרשיות אלו דווקא את דרכי ההשקפה האמיתית אשר תפתורנה בשבילנו כמה וכמה שאלות שאנו נבוכים בהן. הרי מצוי מאוד שגם אם יהיה לו לאדם רב ומורה דרך שאתו יתייעץ על דבר קטן כגדול, תהיינה לו שאלות מסוימות שאותן יתבייש להציג בפניו לרוב קטנותן וסכלותן, ובשל כך יתהלך נבוך בהן. למדנו עכשיו שהתורה איננה כך; ממנה יוכל האדם לקבל תשובות ופתרונות לכל השאלות והקשיים ללא יוצא מן הכלל, גם לאלה שהיה מתבייש להציג בפני בשר ודם יהיה מי שיהיה.

אין שמחה בהתרת הספיקות

התורה יש לה חלקים רבים, יש לה את החלקים הבווערים כגחלי אש, כגון פרשת יתרו המלמדת על אהבת ה' ויראת ה' ועל חיבתו של הקב"ה לבני ישראל, ויש לה את החלקים המורים דרך לתועים, דוגמת הפרשיות שבתקופה זו. וסיבת הדבר כי באורייתא ברא הקב"ה עלמא, ולכן יש בה בהכרח את הפתרונות לכל המקרים והמצבים שיכולים להתעורר בעולם. אם יסתכל האדם היטב בפרשיות אלו, ימצא בהן את עצמו ויגלה בהן את מחשבותיו

העשה טוב לא יהיה כראוי? או מי סלל במקום פלוני דרך להדגיש את התפילה דווקא ומזה לבוא אל התורה? ומי סלל במקום פלוני דרך לעבוד על לימוד התורה בקדושה ובטהרה דווקא ולבוא מזה אל התפילה? הלא כולם שורשם ב"ב שבטי י-

ה, והרי בטרם באו בני ישראל למדבר סיני כבר היו מחולקים ל"ב שבטים כנגד י"ב החדשים, וכמו ש"ב החדשים מחולקים לדרכי עבודת שונות, אף השבטים מחולקים היו לדרכי עבודת שונות (ושני האדרים הם כנגד אפרים ומנשה ששורשם אחד בשבט יוסף), ובאופן זה דווקא קיבלו את התורה, משום שהתורה כוללת בתוכה כמה וכמה דרכי עבודה, כאשר השבטים העומדים מימין המשכן עובדים באופן של 'אורך ימים בימינה', והעומדים משמאל עובדים באופן של 'שמאלה עושר וכבוד', ושבט דן באופן של 'מאסף לכל המחנות'.

וכשיבין דבר זה יפסיק לזלזל על דרך מסוימת כפי שהיה נוהג לזלזל במ למשל שהם מצומצמים, כי יבין שדרך הצמצום מקורה בקדושה, ואם הוא רואה שאינה מתאימה לתכונת נפשו, סימן הוא שעליו לבחור בדרך אחרת, אבל אין כאן מקום לצחוק וגיתוחך...

סולם מוצב ארצה וראשו מגיע

השמימה

ומעתה נבין שכמו שהתורה מתפשטת לאורך ולרוחב, לימין ולשמאל, ונותנת דרכי עבודה שונות ל"ב שבטי י-ה, כמו כן היא מתפשטת למעלה ולמטה. ולכן היא מדברת גם לבחור בר מצוה, וגם למי שאינו בעל כשרון, וגם למי שנכשל, וגם למי שנפל

מדוע נגזר עלי להשאר מבחוץ בעוד 'המקורבים' מנהלים את כל ענייני הקהילה ביד רמה? הנה הם היו בזמן הנכון במקום הנכון ולקחו לעצמם את כל הקופה, ואני צריך להיות עכשיו זה שמתנדנד כעלה נידף...

אומרת לו התורה: אם אתה באמת מרגיש כך, יש בי את הפתרון הנכון בשבילך. בוא תחילה ותראה שכבר היו דברים מעולם, ומעתה אם תלמד היטב את הפסוקים ותתבונן בהן, תמצא את הפתרון הנכון למבוכתך.

התורה רחבה מיני ים

נציג משל נוסף להסברת הדבר: הנה ידוע בענין דרכי החסידות השונות, ששורש כולן בקדושה ולכל אחת מהן חלון מיוחד ברקיע, ואולם לא כל דרך מתאימה לכולם, כי יש אנשים שמחמת תכונת נפשם אינם יכולים לסבול דרך מסוימת וזקוקים לדרך אחרת. ומעתה אם יראה האדם שדרך החסידות שבה נתגדל אינה מתאימה לתכונת נפשו, מה היה מוטל עליו לעשות מצד הדין? היה צריך בוודאי לקום ולחפש לעצמו דרך אחרת שמקורה בקדושה! אך מה נעשה שבעוד האדם נמצא בתוך המקום שבו גדל, קשה לו מאוד להבין דבר זה, ולכן הוא נותר על מקומו ומתחיל לבעוט ולהתפקר ולשים ללעג ולקלס את המקום שבו גודל וטופח.

אכן כדי שיזכה האדם להבין שעליו לחפש מקום אחר, יש לו לצאת מהמשבצת שלו ולשאול: מי סלל במקום פלוני דרך לעבוד על עשה טוב דווקא ולבוא על ידו לסור מרע? ומי סלל במקום פלוני דרך לעבוד על סור מרע דווקא כי אלמלא כן

בפסוקים בספר יהושע, כי שם מפורש רק מה שמעל בלקיחתו מן השלל, מפני שלמדו שם מלשון הפסוק "חטא ישראל וגם עברו את בריתי", שישראל אע"פ שחטא ישראל הוא, ועל כן רצו להודיע שגם אם יעבור האיש הישראלי כזאת וכזאת עדיין יישאר בכלל ישראל.

וכמו שהוא לגבי ישראל כך הוא לגבי התורה, כל סוג של מחשבה או קושי המתעורר אצל כל אדם שהוא ואפילו בדור שלנו, יש בשבילו הפתרון המיוחד שלו בתורה.

פרשת תינוק הבורח מבית הספר

כעת נציג בע"ה רשימה קצרה של שאלות השקפתיות המופיעות בפרשיות אלו:

בפרשת בעלותך מופיעים הפסוקים ויהי בנסוע הארון וגו' עם נונין הפוכות לפנייהם ולאחריהם. וכתב שם רש"י: עשה לו סמניות מלפניו ומלאחוריו, לומר שאין זה מקומו, ולמה נכתב כאן? כדי להפסיק בין פורענות לפורענות וכו', כדאיתא בכל כתבי הקדש (שבת קטז, א). ושם בגמרא איתא שהפורענות הראשונה היתה מה שנאמר בפסוק (במדבר י, לג) ויסעו מהר ה', והביאו המפרשים מן המדרש, שכוונת הדבר שברחו מהר סיני כתינוק הבורח מבית הספר.

הא לנו שתינוק הבורח מבית הספר הוא לא רק כשהתלמיד מביט בשעונו מפני שהתייעף מלשמוע את דברי רבו והוא כבר רוצה לסיים וללכת לעניו, אלא גם כאשר התלמיד מטה את אזנו לשמוע את דברי רבו

במרה שחורה.

התורה אינה אומרת למי שנפל במרה שחורה – צא מכאן! תחזור לכאן כשאתה שמח! לא ולא, היא מחבקת אותו בחום ואומרת: אתה מרגיש מרירות בלבך? בוא ונלמד פרשת בעלותך ונראה אם אתה מוצא שם את עצמך. אם לא תמצא שם את עצמך – נלמד גם פרשת שלח, ואם גם שם לא תמצא את עצמך – נלמד גם פרשת קרח אשר בה כמה מיני מרירות, עד שתמצא את עצמך היכן שהוא בתורה ותקבל את פתרונו השלם.

אין שום דבר נמוך מדי בשביל

התורה

עצת היצר היא לשכנע את האדם בהעבירו את הסדרא שמו"ת להעבירה במהירות ולילך להתעמק בלימודים אחרים שאינם נוגעים כל-כך למעשה. אך חבל הוא! אתה הרי שופך את טענותיך בפני כל! עדיף שתתעמק בפרשה ותמצא תשובות לכל טענותיך.

משם הגה"צ ה'סבא' מסלאבאדקא זצ"ל אמרו שאין שום דבר שגבוה מדי בשביל התורה ואין שום דבר שנמוך מדי בשבילה. וכוונתו לאותה שאמרנו שהתורה כוללת בתוכה את כל הפתרונות, אפילו לדברים הנמוכים ביותר.

ומהגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א כתוב⁸, שמסיבה זו מנו חז"ל (סנהדרין מד, א) כמה וכמה עבירות משונות שעכך עבר עליהן, הגם שאינם מפורשים

⁸ 'פרי צדיק' תצוה (יב).

עלי להאמין או לא? האם מותר לי לשפר את מצבי או לא? האם עלי להתפלל או לא? בשביל זה צריך ללמוד היטב את הסוגיא עם פירוש הרמב"ן ושאר המפרשים, שהרי **בשביל זה היה אותו דור דעה צריך לעבור פרשה זו, כדי שאתה תוכל כעת ללמוד אותה ולמצוא תשובות לשאלותיך.**

פרשת הנסיעה והעמידה

עוד יש לנו הפרשה המדברת על נסיעותיהם של ישראל במדבר - "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו", וכפי שכבר הבאנו מפירוש הרמב"ן וה'אור החיים' הקדוש, שלפעמים ירצה האדם להמשיך ללכת ומן השמים יגזרו עליו להשאר על עמדו כנגד רצונו, ולפעמים ירצה האדם לשבת במנוחה ויגזרו עליו להמשיך בהליכתו.

והלא כשנביט ברש"י, נראה שבמדבר קדש שהו י"ט שנה. יש לכם מושג מה זה י"ט שנה?! י"ט שנה תמימות הם ישבו במקום אחד מבלי שידעו מתי יקומו וימשיכו בדרכם... וכשסוף סוף העתיקו את רגליהם והגיעו למקום חדש, אך הקימו את אהליהם ופתחו את חבילותיהם, והנה הגיעה הודעה חדשה שצריכים לארוז אותם מחדש כי הנה הם ממשיכים מכאן למקום חדש... וכל זה היה כדי להרגיל את בני ישראל להאמין בהשי"ת בעיניים עצומות.

לאחר מכן אנו באים אל פרשת מרים ואהרן שדיברו במשה על פרישותו מאשתו, והעיר להם הקב"ה על כך בנמקו שהוא גדול מהם בנבואה. ועם כל זה יש כאן מקום שאלה האם מותר לו לאדם באמת להתהלך כל-כך בפרישות. וכל זה נכתב בתורה כדי שנוכל ללמוד מהם, ואולם בני אדם אינם

עד תומם, אך בתומם הוא ממהר ללכת לדרכו, שהרי כך היו בני ישראל צמודים להר סיני כל זמן היותם באותה מדרגה גבוהה של מתן תורה, ורק לאחר שירדו ממדרגתם ושבו לאהליהם, מיהרו לנסוע משם.

הנה יש לך אדם שמתפלל בכוונה פסוקי דזמרה וברכות קריאת שמע וקריאת שמע ושמו"ע, אך לאחר מכן הוא יורד ממדרגתו, וכיון שנזכר שעליו למהר לעסקיו, הוא פושט את טליתו ואת תפיליו באמצע אשרי ובא לציון, ותיכף רץ החוצה לענייניו כששיר של יום ושאר קטעי התפילה הוא אומר כתפילת הדרך. ועתה נפשו בשאלתו אם לא טוב הוא נוהג, ואם יוכל לתקנו ובאיזה אופן. ואכן השי"ת מגלה לנו בתורתו שלא טוב הוא נוהג, ושם יתעמק בתורה, ידלה ממנה גם את דרכי הפתרון.

פרשת המן והשֵׁלוֹ

וכעת לפרשת השֵׁלוֹ: הנה יש לך אדם שיש לו כדי פרנסתו בצמצום, אך נפשו חשקה להתנהג כמנהג בעלי בתים חשובים. הנה אחיו עסק במלאכה ועשה חיל ונעשה בעל בית חשוב, וגם גיסיו נעשו בעלי בתים חשובים, וכעת אף הוא רוצה להיות כמותם. לא היה רע לו הייתי מקבל מעט מן השֵׁלוֹ – הוא מהרהר לעצמו. וכשאומרים לו שהוא מקבל את מזונו מן השמים כפי שבני ישראל קבלו את המן מן השמים, הוא משיב: אמנם כן, אינני מתלונן ח"ו, אבל בכל זאת... ולפעמים הקב"ה יספק לו את רצונו מפני שהתפלל אליו בחזקה, אבל אז זה יבוא לו לרעתו, כפי שהשֵׁלוֹ היה להם לרעתם, עד אשר יצא מאפם.

הלא סוגיא היא שזקוקה ליבון, האם

תמיד לשאול את עצמו: המחשבה שעלתה בלבי, בשביל מה נועדה, האם היא נועדה כדי לסמן לי שאני צריך לפעול לאורה, או שנועדה כדי שאסיט אותה הצדה ואלך לשאול בעצת החכם?

דוגמא לדבר: יש לך מי שהוצע לו שידוך על טס של זהב מבלי שהכניס קודם לכן את אצבעו הקטנה למים קרים. הוא בודק את השידוך ומגלה שיש שם הרבה כסף, אך בשביל כך יצטרך לוותר על דברים אחרים חשובים. השאלה מתעוררת מיד: האם להסכים לשידוך זה, שהרי כסף הוא דבר נפלא, כי כך יוכל לשבת שנים הרבה על המנוחה ועל הנחלה ולעסוק בתורה באין דאגות של פרנסה, והרי באמת נראה שזהו רצון שמים שיסכים לשידוך שהרי שיגרו אותו אליו מבלי שיצטרך לנקוף את אצבעו. ומצד שני אפשר שלא כן הוא, אלא אדרבא, לכן שיגרו לו מן השמים שידוך מפתה זה, כדי להעמידו בנסיון ולראות הישכיל לדחותו על הסף כדי שלא לוותר על הדברים החשובים באמת.

וכן כתוב בספר הקדוש "תפארת שלמה" (פרשתן) שזו היתה טעותו של קרח במה שחשב שלכן הראו לו מן השמים שעתידי שמואל הנביא לצאת ממנו כדי שיעמוד על שלו, לבקש שררה לעצמו, אבל באמת הראוהו לו כדי שיאמר – אעפ"כ אני נכנע למשה רבינו ואינני מבקש שררה לעצמי. הרי תראה כן גם אצל חזקיהו המלך, שהגם שהראוהו כי עתיד להיוולד לו בנים רשעים (מנשה ורבשקה), אסור היה לו לפרוש מאשתו, אלא אדרבא, צריך היה למרות ידעה זו לעשות את המוטל עליו מתוך הכרה שאין לו להתערב בחשבונות

קולטים זאת, ולכן הם יכולים לדבר לשון הרע ורכילות, ותוך כדי דיבור להיכנס לבית המדרש ולהעביר הסדרא שמו"ת מבלי שייכנו שהפרשיות מחייבות אותן.

ומהם אנו באים לפרשת שלח ולומדים על המרגלים שראו מאורעות מסוימות ופירשו אותן באופן שלילי, בעוד המאורעות הללו נעשו דווקא לטובתם, וכמו שהביא רש"י שרבים מבני הארץ מתו אז כדי שהאחרים יהיו עסוקים בקבורתם ולא ישימו לבם אל המרגלים, אך המרגלים לא חשבו על כך ובאו וסיפרו לבני ישראל כי ארץ אוכלת יושביה היא ואין מה לחפש בה.

ומזה ילמד האיש הפרטי שמה שהוא מתלונן על המאורעות הבאות עליו, הוא מפני שהוא בוחר להסתכל עליהן באור שלילי (negative), אבל אם יסתכל עליהן באור חיובי (positive) ויתבונן מעט, יגלה שכולן נעשו בשבילו ולטובתו.

השאלה איך להתייחס לגילויים

ולאחר מכן באים לפרשת קרח אשר בה הרבה יסודות שכל אחד יכול לבנות עליהם השקפתו: איך יודעים אם המנהיג נבחר מן השמים או לא? מהו הסימן לכך? מדוע עלינו להאמין שהלה באמת צריך להיות המנהיג? מה היתה טעותו של קרח, והרי טענה גדולה טען – מדוע דווקא אהרן? בגלל שאבי אמר לי שהוא המנהיג, אני מחויב להאמין בכך?!

כל שאלה קובעת שיעור לעצמה, אך כולן תשובתיהן מצויות בתורה - רק צריך לחפש אחריהן. הנה רש"י אומר על קרח שעינו הטעתו מפני שראה את שמואל הנביא יוצא ממנו. אכן זוהי השאלה שהאדם צריך

שמים – בהדי כבשי דרחמנא למה לך.

פרשת ההתרחקות מן המחלוקת

הכל הכל מוזכר בתורה, ובמפרשים וספרי החסידות אשר כולם ניתנו למשה מסיני... הנה אנו מוצאים למשל שתי הלכות חדשות שהגמרא במסכת סנהדרין לומדת מפרשת קרח: האחת, **שאסור לעשות מחלוקת**, בלי שום קשר לאיסור להרהר אחר המנהיג, שהרי כך נאמר "לא יהיה כקרח ועדתו". והשניה – **משה רבינו הולך לדבר עם דתן ואבירם כדי להשלים עמהם**, כמו שנאמר "ויקם משה וילך אל דתן ואבירם וילכו אחריו זקני ישראל". שומו שמים! הגבאים מעולם לא היו נותנים רשות לרבם לעשות כדבר הזה, והלא זה בזיון לכתר החסידות! ומה עם כבוד התורה?! יש לך מושג מה יכול לצאת מצעד מבזה שכזה?! אבל משה רבינו אינו מקשיב לכל הקולות הללו, ו...הולך **כי אסור להחזיק במחלוקת**. הא לנו שמלבד הציווי הראשון שלא לעשות מחלוקת, אנו מצוים גם שלא להחזיק במחלוקת, ובשל כך אם מצאנו את עצמנו שלא באשמנתנו, ואע"פ שהדבר בטוח שהצדק אתנו ולא עם הצד השני, והתורה אפילו מעידה על כך כמו שהעידה על משה רבינו, עם כל זה עלינו לעשות ככל אשר לאל ידינו על מנת להשלים (ונחלקו בזה הראשונים, אם הן מצוות מן התורה ממש או שהם רק אסמכתא).

בוא ורואה כמה קשה בוחה של

מחלוקת

הרה"ק רבי יוחנן מרחמסטרייווקא זיע"א אמר בשם הצדיקים הקדומים,

שמסיבה זו נזקקו לבריה חדשה שתפצה הארץ את פיה ותבלע את קרח ועדתו וכל אשר להם, ולא היה די להמית אותם במיתה רגילה, משום שהמחלוקת משאיר רושם גדול מאוד, ולכן אם היו מתים במיתה רגילה, לא היה רושם זה נמחק, אלא ריח המחלוקת היה נשאר באוויר (הלא כך מסופר על הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זיע"א שאמר על אודות החתולים שהסתובבו לידו, שהם נשמות של אלו שהחזיקו צד במחלוקת של גדולים לפני כמה שנים), ורק עכשיו שנפתחה פי הארץ ונבלעו כולם על כל אשר להם, נבלע יחד אתם גם האוויר הטמא ולא נותר שום רושם בחוץ. זה אחד מהדברים שהתורה באה ללמדנו - **כמה קשה המחלוקת...**

הא לנו שכל שאלה וקושי שמתעורר אצל האדם, אם יתבונן ימצא אותו בתורה, ואם יתבונן עוד יותר ימצא גם את פתרונו.

מעלת שבירת המידת על-ידי התורה

והנה כתוספת לכך יש להביא דיבור נפלא שיצא מפיו קדוש הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א על מה שכתוב ב'צעטיל קטן' של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א שהאדם נברא כדי לשבר טבעו ומדותיו, וכה דיבר בקדשו: מי שמשבר את טבעו על-ידי התורה, נשאר כוח נצחוני לנצח ומידתו הרעה נעקרת מבלי שתחזור שוב.

פירושו של דבר, שאם האדם סובל למשל ממידת העצלות, אם יעבוד עליה לבד, וכגון שיתרגל לעשות ענייניו בזריזות כנגד טבעו, אם כי יראה נצחון מסוים בשעת מעשה, יתכן מאוד שביום מן הימים יפול

עצמנו בתוך פרשיות אלו לראות היכן אנו לקויים במידותנו (למרות הקושי שבדבר, כי בלתי נעים לראות את עצמנו בעוון המרגלים או בעוון קרח ועדתו), ונחפש באשר למדנו איך לשנות את מידתנו ואת עקמימות מחשבותינו, בוודאי ישתנו מידותינו לטובה ויהיה לשינויים אלו קיום נצחי, ואז ממילא יתהפך לימודינו ללימוד לשמה וייטב לנו בזה ובכא.

שוב למידת העצלות כי מידת העצלות שלו לא נעקרה עדיין משורשה. אבל אם ימצא העצה בתורה איך לעקור את מידת העצלות מתוכו ולקנות מידה של זריזות, היות שהתורה נקראת נצח (לשון הרה"ק מבעלזא) והיא נצחית, ישאר בו הרושם דקרושה כנגד מידתו הראשונה לנצח ולא יפול שוב.

אמור מעתה: כאשר נבוא לחפש את

לע"נ האברך החשוב הרה"ח ר' שלמה ז"ל
בן יבלחט"א הר"ר יוחנן הי"ו הנ"מ איטא דבורה

יום שלישי פרשת קרה (שלה בחו"ל) – כ"ד סיון ה'תש"פ

ליכא מודי במהלכי המחשבה דלא רמיוזא באורייתא

זאת עשה אלוקים לנו).

הנה אגדת חז"ל זו היא המקור למה שכתוב בכל הספרים "ליכא מידי דלא רמיוזא באורייתא"⁹, ובראותנו את המקור אנו מבינים שעיקר פירושו, שכל המחשבות החולות המתנוצצות אצל האדם (ובלשון מושאל – כל הפסיכולוגיה של נפש האדם) הן ופתרונותיהן מרומזות בתורה. בדרך כלל אנו נוטים לכאר כוונת הביטוי "ליכא מידי דלא רמיוזא באורייתא" לענין שאר חכמות העולם כמו חכמת הבוטניקה (תורת הצמחים) המופיעה בהלכות כלאים, וחכמת האוסטרולוגיה (מהלכי הכוכבים והמזלות) המופיעה בהלכות קידוש החודש ועיבור השנה, וחכמת הרפואה המופיעה בהלכות טריפות ובאגדות הש"ס וכן הלאה. אבל מה שיותר נוגע לנו למעשה, הוא להבין שחכמת הנפש על כל ענפיה אף היא נמצאת בתורה, כי אז נוכל למצוא בתורה את מחשבותינו החולות ולמצוא להן פתרון.

התורה כוללת כל דבר טוב שבעולם

הנה במסכת מועד קטן (ה, א) איתא: אמר רבי שמעון בן פזי, רמז לציון קברות מן התורה מנין? תלמוד לומר (יחזקאל לט, טו)

אָנְלַת אָדָם תְּסַלֵּף דְּרָכּוֹ

בשיעור הקודם דיברנו על שכל המחשבות העקומות כמו גם הטענות והתלונות המתעוררות אצל בני אדם, כבר מוזכרים בתורה, ובפרט בפרשיות התקופה, ושם גם נמצא פתרון, ולכן מי שיתעמק בתורה באופן הראוי, ימצא מזור ותרופה לעצמו.

כעת נוסיף להרחיב בדבר: איתא במסכת תענית (ט, א): אשכחיה רבי יוחנן לינוקיה דריש לקיש דיתיב ואמר (משלי יט, ג) אָנְלַת אָדָם תְּסַלֵּף דְּרָכּוֹ, ועל ה' יזעף לכו (האדם חוטא, וכאשר באים עליו יסורים, הוא זועף על ה' במקום לזעוף על עצמו). יתיב רבי יוחנן וקא מתמה; אמר: מי איכא מידי דכתיבי בכתובי דלא רמיוזא באורייתא?! (הרי החומש יסוד כל חכמת התורה, ואיך יתכן שיסוד חשוב כזה לא יופיע בספר התורה?). אמר ליה: אטו הא מי לא רמיוזי?! והכתיב (מקץ מב, כח) ויצא לבם (של אחי יוסף כאשר מצאו את כספם מונח באמתחותיהם) ויחרדו איש אל אחיו לאמר מה זאת עשה אלוקים לנו (תחת אשר יסתכלו על עצמם, על אשר מכרו את יוסף לעבד לעבדים, הסתכלו החוצה ושאלו מה

⁹ ראה לדוגמא מגלה עמוקות אות קפב.

לה באורייתא, ולית מלה זעירא דאתיא באורייתא דלא נפקת מפומיה דקב"ה [תרגום: כמה חביבים דברי תורה, שאין לך דבר קטן שלא תמצאהו בתורה, ואין דבר קטן הבא בתורה שלא יצאה מפיו של הקב"ה].

אכן אע"פ שהגאון החד"א על דברי חכמה דיבר, פשוט הדבר שבתורה מרומזים גם מהלכי המחשבה המעוותים, כי רק כך תוכל התורה להציע את פתרון וליישר דרכים עקלקלות. ואם התורה מרמזת לנו כל החכמות שבעולם, איך זורעים צמחים ואיזו אדמה טובה בשביל כל צמח וכו', היתכן שלא תרמז לנו מה הן המחשבות החולות שאנו צריכים לעקור מלבנו וכנגדן מה הן המחשבות הנכונות שאנו צריכים ליתן תחתיהן?!

הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות

וראה זה לשונו הזהב של מרן ה'חתם סופר' זיע"א בספרו 'תורת משה' (פרשת תרומה): אמרתי על מה שאמרו חז"ל (ב"ב קעה, ב) הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות שאין לך מקצוע בתורה יותר מהם, דהנה כתיב (ישעיה לג, ו): והיה אמונת עתך חוסן ישועות חכמת ודעת, והם ששה סדרים על הסדר על-פי מדרגת הקדושה (שהרי בשני סדרים יש סדר למשנה), וכך הוא עולה מאמונת לעתך, ומעתך לחוסן, ומחוסן לישועות, ומישועות לחכמה. ואם כן הרוצה שיחכים דהיינו להגיע לחכמה שהוא סדר קדשים, יעסוק תחילה בסדר ישועות שהוא נזיקין. אכן מאחר שבסדר נזיקין ישנן מסכתות שאינן עוסקות בדיני ממונות, כגון סנהדרין מכות והוריות, קא משמע לן

וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון. וכתב שם הריטב"א: הכי פירושא, כי זה ודאי ענין גדול הוא ושמירה רבה (לציין את הקברות כדי שלא יטמאו) ואי אפשר שלא יהא רמז לזה בתורה, דאפילו מאי דאמרי אינשי רמיזא בתורה ללמוד ממנו דרך ארץ, כדאמרינן התם (ב"ק צב, א) וכל שכן זה.

הא לנו להדיא בדברי הריטב"א שכל מה שהאנשים אומרים – והיינו מה שהם חושבים, כי האדם בוודאי אומר את מה שיש לו על לבו – מרומז בתורה. והיינו כאמור, כי בתורה מרומזים כל מהלכי המחשבה של האדם עליהם ועל פתרונותיהם.

וכן ראיתי להגאון החד"א ז"ל בספרו "פתח עינים" על בבא קמא שם שכתב על מה ששאלו שם בגמרא "מנא הא מילתא דאמרי אינשי", וזה לשונו: צריך להבין מה זו שאלה למצוא רמז בתורתנו הקדושה שיחה זו שיחת הבריות (וכי כל דבר שהאדם מדבר מוכרח להיות מוזכר בתורה?!) ויראה דהתורה שלימה כוללת כל דבר טוב וחכמה שבעולם, וכי היכי דאמרינן בתענית ליכא מידי דכתיב בכתובים ולא רמיז באורייתא, הכי נמי, דבר אמיתי דאמרי אינשי, משל או מוסר טוב, מוכרח שיהא רמזו בתורה, כי תורת ה' תמימה ולא יבצר ממנה מזימה. וזוהי ששאל, דהני מילי דאמרי אינשי, מילי שפירי הם, ומוכרח שיהו רמוזים בתורה, וכבר רבינו האר"י זצ"ל גילה כי כל העניינים בפרטות רמוזים בתנ"ך, וזו היא ששאל מנא הא מילתא דאמרי אינשי.

ובאמת הדברים מפורשים כבר כדרך אגב בזוה"ק (פינחס רכא, א) בתפילת התנא הקדוש רבי אליעזר וז"ל: כמה חביבין מלי דאורייתא, דלית לך מלה זעירא דלא תשכח

חששו של הגאון אכן התממש, כאשר כעבור תקופה קצרה חזר האיש וביקש לחזור למלאכת המלמדות. הוציא הגאון את הדף החתום והראה לו. אמר לו האיש בבטחה: מסרתי מודעה בשעתו לבטל את הודאתי, והרי כפוי הייתי בהודעתי מחמת רצוני לנסוע לחו"ל, וממילא המודעה מבטלת אותה. מה עשה הגאון אשר ידע בכירור שהאיש העומד לפניו משקר במצח נחושה? העמיד שני עדים ואז פנה אל האיש: אמור נא לי בבקשה, מתי מסרת את המודעה, מיד לאחר החתימה על הדף, או כעבור כמה שבועות. תיכף ומיד לאחר החתימה – השיב האיש על אתר. אם כך – אמר הגאון – יש לנו שני עדים כי הודאת בעצמך שאין כל תוקף למסירת המודעה שלך, כי את המודעה צריך למסור קודם החתימה ולא לאחריה...

הלא כך אמרו תוספות בפירושו המאמר "הדן דין אמת לאמיתו נעשה שותף למעשה בראשית" (שבת י, א), שהכוונה לדין מרומה, דהיינו שהגם שלפי כללי ההלכה נראה שהצדק עם אחד מבעלי הדין, אם הדיין מריח ביראתו שהצדק עם השני והוא עושה בחכמה להעמיד האמת על תלה, הוא נעשה שותף בזה למעשה בראשית.

עכ"פ למדנו מדברי ה'חתם סופר'¹⁰ שבדיני ממונות מופיעים כל דרכי בני אדם עלילותיהם ומחשבותיהם, ואם כך הוא, יוכל ממילא כל אחד לחפש את עצמו באותם דינים ולראות כיצד לתקן את מחשבותיו.

שיעסוק במסכתות העוסקות בדיני ממונות דווקא, כי בהן דווקא נמצאת הקדושה שותביאהו לזכות לחכמה שבסדר קדשים.

ומבאר ה'חתם סופר': וטעם יתר הקדושה הניכר בדיני ממונות, משום שבזה ניכר השגחת הבורא ית"ש להביט על דרכי ועלילות בני אדם ומחשבותיהם (שם ניכר שהקב"ה מכיר את כל הטענות הכוזבות שמעלים בני אדם כאשר יורדים לדין, ברצונם לזכות במה שאינו שלהם), גם כי המה הבל מכל מקום הקב"ה משיע חכמה יתירה בלב חכמיו לירד לעומק דעת כל איש, ואע"פ שהם עוסקים ברמיותא דידהו, מכל מקום בקיאים התלמידי חכמים מסוד ה' ליראיו (לדעת מה מתכוון בעל הדין להוציא ברמיותו, מה הוא עתיד לטעון בשביל כך, ובאיזו דרך יוכלו לגלות את רמיותו ולהעמידו על מקומו).

הדן דין אמת לאמיתו – מעשה רב

על הגאון האדיר רבי פנחס עפשטיין זצ"ל¹⁰ מסופר, שפעם בא אליו מלמד אחד שלא הצליח במלאכתו, לבקש אישור לנסוע לחו"ל לקבץ כספים. בידעו כי האיש העומד לפניו לא יוצלח הוא ושגם במלאכתו החדשה לא יצליח ולבטח יבקש בחזרתו מחו"ל כעבור חצי שנה ויותר לשוב למלאכתו הישנה, מלאכת המלמדות, ביקש ממנו הגאון לחתום על הדף שהוא מותר על זכותו לשמש עוד במלאכת המלמדות בתלמוד תורה. היהודי חתם כדת וכדין ונסע לחו"ל.

¹⁰ מדייני ביד"ץ ה'פרושים' וראב"ד העדה החרדית' בירושלים עיה"ק תובכ"א. מתלמידי הגה"צ המפורסם ר' זלמן סנדר כהנא שפירא זצ"ל אבד"ק קריניק.

זה ספר תולדות אדם

הנה דבריו אלו של ה"ערבי נחל" מעוררים בנו חשק גדול למצוא את עצמנו בספר התורה, כי לכאורה יש להתבונן מפני מה כתב הקב"ה כל מעשה בני אדם וענייניהם בספר התורה, וכי אפשר שעשה כן רק כדי להראות מופתיו? ! אין זה אלא מפני שרצה שאנו נלמד את התורה ונתדבק בה, ועל ידה נשנה את עצמנו ואת מהותנו.

לא יהא סרבן

מרן הגה"ק רבי אלחנן וואסערמאן הי"ד זצ"ל כתב במאמר "עקבתא דמשיחא"¹²: הקדוש בעל 'חפץ חיים' ז"ל היה רגיל להגיד: יש בחיי האדם רגעים אשר הוא נאלץ להחליט בענין ידוע ואינו יודע מה להחליט. יש והענין נוגע לו עד נפש ומשאינו יודע מה לעשות, הוא בא לידי יאוש (והרי אין האדם יכול להמתין עד שישתלם בכל חלקי התורה ועד שיתקן כל מידותיו כדי להחליט). והנה לוחש לו אחד על אנו: הרי

עוד אנו מוצאים לשון נפלא בספר "ערבי נחל" על הפסוק (בראשית ה, א) "זה ספר תולדות אדם": יש לרמוז, ידידע (סנהדרין לח ב) שהראה הקדוש ברוך הוא לאדם כל הדורות ותולדותיו, וידוע מהרמב"ן ז"ל שאין לך אדם שאינו מרומז בתורה¹¹, וכן אמר דוד המלך ע"ה (תהלים קלט, טז) [גלמי ראו עיניך] ועל ספרך כולם יכתבו. כלומר, מלבד שגלמי ראו עיניך, שכל הגולמים טרם היותם, עיניך רואות אותם, עוד פלא יותר מזה, כי גם על ספרך, דהיינו בספר תורה, כולם הם כתובים. וזה דבר פלא אשר עשה ה', שריבוי אנשים כל כך, יהיה כל אחד כתוב בתורה במהותו וענינו (ולא רק שמו ושם אמו). אין זה כי אם מעשה אלוקים ואחד מנפלאותיו ונוראותיו. וזהו שאמר גם כן כאן, זה ספר תולדות אדם, רוצה לומר ספר תורה הזה הוא ספר תולדות אדם, שכל תולדותיו כתובים בו.

¹¹ זה לשון הספר קב הישר (פרק כג): מעשה ברמב"ן ז"ל שהיה לו תלמיד אחד שיצא לתרבות רעה ושמו אבנר, ונעשה כותי. ומחמת רוב חכמתו בטומאתו נעשה שר גדול אצל הכותים, ויהי היום שהיה יום הכיפורים, שלח לו הרמב"ן שיבוא אליו. בא לפניו ולקח בפני הרב רמב"ן ז"ל חזיר אחד ונחרו ובשלו, ואחר כך שאל לרמב"ן: רבי, על כמה כריתות עברתי היום? והשיב לו: על ארבע כריתות עברת היום. ואמר לו התלמיד הנ"ל: הלא על ה' לאוין עברתי, והתחילו לפלפל עד שהרמב"ן הודה שעבר על ה' לאוין של כריתות.

ושאל אותו הרמב"ן: הגד נא לי מי הביאך אל מידה זו שכפרת בתורת משה. והשיב לו: כי פעם אחת שמעתי שדרשת שיש בפרשת האזינו כלולים כל המצוות וכוללים כל ענייני העולם, רק שצריך סיעתא דשמיא להבין כל העניינים והסודות אשר שם, ובעיני היה זה מן הנמנע, עד שבשביל כן קבע בלבבי החטא שאין האמת כן, ויצאתי ופקרתי ונהפכתי לאיש אחר.

ויען הרמב"ן: עדיין אני אומר כן שכדברי כן הוא שהכל נרמז ומבואר בפרשת האזינו, אם לא תאמין, שאל ואגיד לך. ויתמה התלמיד הכופר ההוא, ואמר: אם הוא כדברייך, תראני אם שמי שהוא אבנר בפרשת האזינו תמצא. ויתפלל הרמב"ן אל ה' בכל לבבו ונפשו, ובא הפסוק בפיו "אמרת אפאיהם אשבתה מאנוש זכרם", האותיות השלישיות מן התיבות (מהתיבה השנית ואילך) הן אבנר. וכשמוע התלמיד הדבר, חרד מאוד ויפול על פניו...

¹² רבי אלחנן זצ"ל הוציא לאור מאמר 'עקבתא דמשיחא' באידיש בשנת ה'תרצ"ט, לבאר מהות התקופה ומאורעות העולם, לפי פסוקי התנ"ך ומאמרי חז"ל, ולהראות אין כל הדברים נתקיימו במילואן.

אולם כאן ישאל השואל: אם כך הוא הדבר שללתם ממני היכולת למצוא פתרונות למחשבותי החולות בתורה הקדושה, כי מי אני שאוכל להעיד על עצמי שאני לומד תורה לשמה, ואף כי יבוא יום שאזכה לכך, אבל עד אז לא אוכל ח"ו למצוא עצות ופתרונות בתורה?!

אכן על כגון דא כבר הבאנו כמה פעמים מהשל"ה הקדוש, שתורה לשמה נקראת לימוד על מנת לקיים, והגם שישנן מדרגות יותר גבוהות של תורה לשמה, התנא לא התכוון למדרגות אלו דווקא, אלא גם ללומד על מנת לקיים, כי אף הוא יוכל למצוא עצה ותושיה לפי ערך.

ולענייננו, כאשר האדם מאמין שיוכל למצוא עצות מן התורה ולהחליט על פיהן, הרי הוא בא ולומד את התורה מתוך אמונה זו ומחפש בכל אשר לומד אם יש בו דבר אשר יוכל לאמצו כדי לשנות את מהותו לטובה, וממילא הוא נחשב כלומד תורה לשמה והקב"ה יהיה בעזרו למצוא את מה שמחפש.

דוגמא לכך היא מסכת ברכות, אשר האגדות שלה אינן כמוסות כל-כך כמו האגדות של רבה בר בר חנה במסכת בבא בתרא, אלא הן גדושות ועמוסות בדברי חכמה והשקפה ובעצות גלויות בכל תחומי חיי האדם אשר הרבה מהן אינן קשות לקיום. אם יחפש האדם בעת לימודו אותן עצות (ולא את הרמזים והסודות הכמוסים, כי עדיין אינו בר הכי), בוודאי יהיה ה' בעזרו ויעלה ויצליח.

וכמו כן הוא כל הפרשיות הנלמדות בתקופה זו, הלא אינו קשה כל-כך להתחבר לפרשת המרגלים שלא סמכו על הבטחת ה'

תוכל לשאול בעצתו של השי"ת בכבודו ובעצמו! איכה זה? ישתומם האדם. ובאמת - אמר ה' חפץ חיים' - ניתנה אפשרות זו לכל אדם ואדם. יש לנו תורה הכוללת תשובות לכל השאלות שבעולם. ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא, והפתרון שמוצאים בתורה הוא עצת ה'.

ומוסיף שם: יש לדעת, כי מלבד המצוות והאיסורים הכתובים בתורה, רשומות שם גם עצות, עצות מנוסות, וכשם שהתורה נצחית היא, כך גם עצת התורה נצחית היא. לדוגמא: לעולם ישליש אדם מעותיו שליש בקרקע, שליש בפרקמטיא ושליש בכספים, כדי שבמקרה ויפסיד את החלק האחד, והיה הנשאר לו לפליטה. מי שלא נהג לפי כלל זה, לא ביטל מצוה, אבל סירב לקבל עצה טובה.

עינים מאירות כיצד?

שוב כתב שם: ועוד מרגלא בפומיה של ה' חפץ חיים': דרושות עינים מאירות לראות את הכתוב בתורה ואיפה שכתוב בה, כי הכל כתוב בה. אם יש עצות אפילו בשביל הפרט, קל וחומר כי בשביל כלל ישראל יש בתורה ציונים ברורים...

ובכן, כאן אנו באים אל שאלת השאלות: איך מגיעים לזה? איך מקבלים עינים מאירות כאלה? והנה התשובה הפשוטה היא על ידי לימוד תורה לשמה, וכמו שאמר התנא הקדוש רבי מאיר כל הלומד תורה לשמה נהנין ממנו עצה ותושיה, ואם אחרים נהנים ממנו עצה ותושיה, כל שכן שהוא עצמו יכול למצוא בתורתו שהוא לומד עצה ותושיה לכל העניינים.

“ירבה בישיבה ויתפלל למי שהחכמה שלו”
(נדה ע, ב), כי זה בלא זה אי-אפשר. יחד עם
הלימוד צריכים להרבות בתפילה “והאר
עינינו בתורתך”.

ואכן מעשים בכל יום באנשים
שמוציאים תשובות לשאלותיהם מתוך
לימודם. וכמה שמוסיף האדם להאמין בזה,
כך הוא מכין את עצמו ללמוד יותר בקדושה
ובטהרה, וכיון שכך, הוא מזדכך יותר על-
ידי לימודו וזוכה להארה יותר גדולה. וזאת
יש לזכור, שהקב"ה לא חיפש להקשות על
בני אדם, שיסתובבו נבוכים מבלי למצוא
פתרונות לספיקותיהם, אלא כמו שיסורי
הגוף נועדו כדי לעורר את האדם לפנות אל
השי"ת, כך הספיקות נועדו כדי לעורר את
האדם לפנות אל הקב"ה שמסר לנו העצות
הטמונות בתורה.

שיכניסם בארץ זבת חלב ודבש וביקשו
במפגיע לראות את הארץ בעיניהם, וכמו
לענין המחלוקת ולענין אמונת צדיקים,
ולענין רצון קרח ליטול שררה לעצמו - אי-
אפשר ליטול שררה לבד; כשהשי"ת נותן
הוא נותן, וכשאינו נותן אינו נותן. אם האדם
לומד באופן זה, הקב"ה מאיר את לבו ופוקח
את עיניו כדי שיוכל למצוא יותר ויותר דברי
חכמה ועצה.

מה יעשה אדם ויחכם?

והוא ממש כוונת חז"ל בשאלתם:
“מה יעשה אדם ויחכם?”, כלומר מה יעשה
אדם ויקבל עצות אמיתיות היאך לכלכל
צעדיו, ומתי לעשות השתדלות ומתי
להתפלל, ומתי לא לעשות כלום כי אם
לבטוח בה' (וכדאיתא מהרה"ק מקאריץ
זיע"א שלעתים יש לנהוג כן), והתשובה היא

נדבת ידידינו הר"ר מענדל סופר הי"ו
לרגל אירוסי בנו בשטוט"מ

יום רביעי פרשת קרה (שלה בחו"ל) – כ"ה סיון ה'תש"פ ענשם המיוחד של מעוררי ריב

צרת השכחה

ומה נפלאים הדברים בראותינו שכך הם גם דברי נעים זמירות ישראל בספר רביעי שהוא כנגד ספר במדבר (מזמור קו), שם הוא מתאר איך בני ישראל לא השכילו לראות את נפלאות השי"ת ולכן התלוננו כנגדו, וכיון שהקב"ה עשה להם ניסים גדולים, חזרו להאמין בו, אך עד מהרה שכחו שוב והתחילו להתלונן, וכדרכם של בני אדם גם בדורנו אנו, שכיון שחולף הזמן, שוכחים את הניסים שנעשו להם וחוזרים להתלונן: אַבֹּתֵינוּ בְּמִצְרַיִם לֹא הִשְׁכִּילוּ נִפְלְאוֹתָיִךְ לֹא זָכְרוּ אֶת רַב חֲסִדֶיךָ וַיִּמְרוּ עַל יָם בַּיָּם סוּף, וַיּוֹשִׁיעֵם לְמַעַן שְׁמוֹ לְהוֹדִיעַ אֶת גְּבוּרָתוֹ, וַיַּגְעַר בַּיָּם סוּף וַיַּחֲרַב... וַיֶּאֱמִינוּ בְּדַבְּרָיו לְשִׁירוֹ תְהַלְתּוּ, מִהָרוּ שָׂכְחוּ מַעֲשָׂיו לֹא חָפוּ לְעַצְתּוֹ, וַיִּתְאַוּ תְאַוּהוּ בְּמִדְבַר וַיִּנְסוּ אֶל בִּישִׁימוֹן, וַיִּתֵּן לָהֶם שְׂאֵלְתָם וַיִּשְׁלַח רְזוּן בְּנַפְשָׁם.

ובהמשך המזמור שם, מונה דוד המלך ע"ה והולך את כל הפרשיות שאנו קוראים בתקופה זו אחת לאחת: וַיִּקְנְאוּ לְמִשָּׁה בְּמַחֲנֶה לְאַהֲרֹן קְדוֹשׁ ה', תִּפְתַּח אֲרֶיךָ וּתְבַלַּע דָּתְךָ וּתְכַסֵּעַ עַל עַדַת אֲבִירֶיךָ, וּתְבַעַר אֲשֶׁר בְּעַדְתָּם לְהַבִּיחַ תְּלַהֵט רְשָׁעִים, יַעֲשׂוּ עֲגָל בַּחֲרֵב וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמִסְכָּה, וַיִּמְרִיּוּ אֶת כְּבוֹדְךָ בְּתַבְנִית שׁוֹר אֶכְל עֵשֶׂב, שָׂכְחוּ אֶל מוֹשִׁיעֵם

דור המדבר – הדעת של כל ישראל

הרה"ק רבי אשר מסטאלין זיע"א אבי הרה"ק ה'בית אהרן' זיע"א, בכתבי קדשו שנדפסו בתחילת הספר בית אהרן, פירש את הביטוי הנודע בספרים שדור המדבר היה 'דור דעה', באור חדש. כי הנה הפירוש הפשוט הוא שהיו אנשים גדולים בעלי דעה וחכמה, אך הוא פירש שהם היו הדעת של בני ישראל במשך כל הדורות, דהיינו שכל הדעות והמחשבות שהיו לבני ישראל מאז והלאה, ושיהיו עד ביאת המשיח, היו כלולות בהם.

ובלשון קדשו (פרשת בשלח): נודע כי דור המדבר הם דור דעה והם הדעת של כל הדורות עד שיבוא משיח במהרה בימינו. וילמה כל זה נוגע לנו? ממשיך הרה"ק: והנה מי שיש לו שכל לדעת ולהשגיח על כל העובדות והעשיות של דור המדבר אפילו בנגלה, בוודאי היה יכול להנצל מיצר הרע בכל מידותיו, וזה מובן.

והיינו ככל האמור בשיעורים הקודמים, שמוטל עלינו שלא להתעלם מן המחשבות הטורדות אותנו, אלא לחפש אותן בפרשיות התקופה, למצוא את המחשבות הנכונות חלף אלו העקומות, ולבקש את הדרך העולה בית ה'.

בינם לבין הצדיק. אנו מאמינים בהשי"ת ורוצים לעבדו בלב שלם – אמרו קרח ועדתו – אבל דווקא מחמת כן אנו צריכים לעקור את העקמומיות שנכנס בתוך ההנהגה... הלא כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה', ומדוע יתנשאו משה ואהרן על קהל ה'?

עונשם המיוחד של קרח ועדתו

ולכשנתבונן עוד, נראה שהעונש שקיבלו קרח ועדתו בעבור חטאם, שונה היה בתכלית מכל העונשים שקיבלו בני ישראל בעבור חטאיהם הקודמים, לא היה זה סתם עונש של מגיפה כמו שהיה במעשה השָׁלוּ, ולא עונש של הריגה במלחמה כמו שהיה במעשה דמעפילים, אלא עונש חדש שכמוהו לא היה מעולם כאשר הארץ פצתה את פיה ובלעה באחת אותם ואת כל אשר להם.

ולפי הידוע לנו מאז שהעונשים הבאים על האדם אינם נקמה מהשי"ת, אלא האדם מביא אותם על עצמו באמצעות חטאיו, נמצא שהדבר מעורר פליאה מדוע החטאים הראשונים גרמו להם להיענש רק במגיפה או בהריגה או בהתעכבות במדבר ארבעים שנה, ואילו חטא זה שלכאורה נראה כקל יותר, שהרי לא היה כנגד ה' אלא כנגד משיחו, ובפרט לפי מה שסברו שמשה לא היה מְצַנֵּה מאת ה' אלא מינה את מקורביו על דעת עצמו, הביא עליהם עונש משונה כזה.

בקשת הצדיק נסתר

והנה בספר "דברי אמונה" להרה"ק

עֲשֵׂה גְלוּלוֹת בְּמִצְרַיִם, נִפְלְאוֹת בְּאֶרֶץ חָם נוֹרְאוֹת עַל יַם סוּף, וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידֵם לִוְלֵי מִשֶׁה בְּחִירוֹ עֲמַד בְּפָרֶץ לִפְנֵי הַשֵּׁיב חֲמַתוֹ מִהַשְׁחִית, וַיִּמְאַסּוּ בְּאֶרֶץ חֲמָדָה לֹא הֶאֱמִינוּ לְדַבְּרוֹ, וַיִּרְגְּנוּ בְּאֶהְלִיָּהֶם לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל ה', וַיֵּשְׂא יְדוֹ לָהֶם לְהַפִּיל אוֹתָם בְּמִדְבָּר, וּלְהַפִּיל זֶרְעָם בְּגוֹיִם וּלְזַרְוֹתָם בְּאֶרְצוֹת, וַיִּצְמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זֶבְחֵי מֵתִים, וַיִּקְעִיסוּ בְּמַעַלְלֵיהֶם וַתִּפְרָץ בָּם מַגֵּפָה, וַיִּצְמַד פִּינְחָס וַיִּפְלֵל וַתִּעְצַר הַמַּגֵּפָה.

ומפני מה ראה דוד המלך ע"ה צורך לספר על כל אלה? הלא מה שהיה היה ולמה לו להזכיר נשכחות? החשובה היא ככל האמור, שהפרשיות האלו הם תורה ממש, והרי הן מספרות לא רק את הסיפורים שלהם, אלא גם את הסיפורים שלהם, כי דור דעה היו וכל מהלכי המחשבה שלנו היו כלולים בהם. אילו היינו באים רק לספר סיפורי העבר, היתה הטענה במקומה עומדת – מה לנו לספר נשכחות? מה לנו לפתוח את פינו על אבותינו אוכלי המן? אבל כיון שאנו מספרים את הסיפור שלנו, הרי אנו לומדים בזה תורה, כלומר דרכי הוראה איך ליישר את עקמומיותנו.

עוונם המיוחד של קרח ועדתו

ובכן, נבוא כעת להתבונן באחד מן הפרטים שעלינו ללמוד מפרשה זו פרשת קרח (בא"י). הנה לכשנתבונן נראה שבעוד הקשיים שהיה להם לבני ישראל בפרשיות הקודמות, היו קשיים שהיה להם בינם לבין השי"ת, כגון מה שברחו מהר סיני כתינוק הבורח מבית הספר, ומה שלא האמינו בה' שיתן להם ארץ זבת חלב ודבש וכן הלאה, הרי שהקושי שהיה להם בפרשה זו, היה

מיד הוסיף האיש: אינני מתכוון למחשבות זרות שלי, אך בלכתי ברחוב ואני מגיע למקומות שיש בהם אנשים נמוכים, האוויר המגושם שם משפיע שיכנסו אצלי מחשבות זרות, ומהם אני מבקש להנצל¹³.

סיים האיש: כתוב אצל קרח ועדתו "ותכס עליהם הארץ ויאברו מתוך הקהל", למה הוצרכו לשקוע באדמה? אלא משום שאם היו מתים וגופותיהם היו נשארים מפוזרים על פני אדמה, היה נשאר שם האוויר של מינות באשר לא האמינו במשה רבינו והיה הדבר מזיק לכלל ישראל. לכן שקעו באדמה, המה וכל אשר להם, ובכללם גם מחשבות המינות שלהם, כדי שלא יישאר מאותן מחשבות שום זכר על פני האדמה. ע"כ המעשה.

המנהל מחלוקת חולק על הקב"ה

מינות פירושה שהאדם שוכח שהקב"ה מנהל את העולם ומשגיח על כל אחד בפרטות. בגלל זה האדם משתולל ומנהל מערכות שלמות. הרגע לך! אתה יודע מי קבע את סדרי העולם? הלא הקב"ה קבע אותם! כשאתה מנהל מחלוקת, אתה מנהל מחלוקת עם הקב"ה שקבע את סדרי העולם!

זה שהאדם אינו מרוצה במה שהקב"ה נותן לו לאכול ומחפש משהו אחר לאכול,

מתולדות אהרן זיע"א¹³ הביא לזה סיפור נפלא ששמע מהרה"צ **רבי יואל אשכנזי** זצ"ל¹⁴, המבאר הדבר לאשורו, וכה סיפר: הזמן החשוב ביותר אצל הרבי ר' אלימלך **מליזענסק** זיע"א היה בין מנחה למעריב, אז לא היה שייך להכנס אליו לרוב חשיבות הזמן. פעם אחת נכנס אליו יהודי אחד קודם מעריב וביקש לשותות מעט יין שרף. אמר לו הרבי ר' אלימלך: "הלא צריכים להתפלל כעת מעריב ואין הזמן ראוי לשתיית י"ש". השיב לו האיש: "סבור אני כמאן דאמר (במסכת ב"ק גבי היזק שאינו ניכר) מנסך". נתכוון לומר שלדעתו הזמן ראוי לשתיית י"ש".

הבין הרבי ר' אלימלך שמדובר באחד מל"ו הצדיקים הנסתרים, נענה לו ומזג לו כוס י"ש. אמר האיש: "הלא חז"ל אמרו אל ישתה בכוס זה ויתן עיניו בכוס אחר, והרי שם אני רואה כוס יותר גדולה מזו, ובה אני רוצה לשתות". נענה לו הרבי ר' אלימלך גם עתה ומזג לו בכוס הגדולה. האיש בירך ושתה ואמר לחיים, ומיד הוסיף: "רבי! הקב"ה יצילני ממחשבות זרות".

תמה הרבי ר' אלימלך, כי הכיר בו שהוא איש קדוש וטהור ושאין שייך בו מחשבות זרות, והנה מתברר שכל מה ששותה עכשיו לחיים בזמן חשוב זה, הוא רק כדי לבקש להנצל ממחשבות זרות! אכן

¹³ יהיו הדברים לע"נ בנו שנפטר זה עתה הרה"צ רבי אהרן בן הרה"ק רבי אברהם יצחק זצ"ל, ר"מ בשיבת 'תורה ויראה' סאטמאר מאנרא, אבד"ק 'דברי אמונה' מאנסי.

¹⁴ מגדולי חסידי סלאנים בטבריא חתן הרה"צ רבי נח וויינבערג נכד הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע. הרה"ק מתולדות אהרן זי"ע בעת שהותו בעיה"ק טבריא ת"ו היה מתוועד עמו.

¹⁵ שם ב'דברי אמונה' השווה לזה מה שאמר האדמו"ר רבי נחום מרחמסטריווקא בירושלים זיע"א, שהמחשבות הזרות של הנפטרים נשארות לרחף באוויר העולם הזה וגורמות למחשבות זרות אצל החיים.

חסרון פרנסה או חולי, או בדומה לאלו, דברים שאין יד אדם באמצע, יועיל לו אותו דבר החיזוק יומיים או שבוע. אבל אם יהיה חסרון אמונתו מחמת מחלוקת שיש לו עם חברו, בהיותו בטוח שעשק אותו או שקיבל איזו שררה שהוא היה צריך לקבלה, יועיל אותו דבר החיזוק לדקות ספורות לכל היותר. בשעת מעשה הוא אמנם יתחזק באמונה, אבל תיכף ומיד תשוב המחשבה לצוץ במוחו – מדוע צריך פלוני להיות כזה מושחת? מהיכן ירש את מידת ההשחתה שלו?

וממשיך שם בספר **עמוד העבודה**:
וכאשר יעלה על דעתו כי האדם אינו סיבה וגרם אמיתי להפסידו, רק העיקר הוא גזירת הבורא עליו, ואם האדם ההוא לא היה מכהו, לא היה נמלט מן ההכאה ההיא, והיה משיג הכאה על-ידי סיבה אחרת, כי הרבה שלוחים למקום, וכן בענין הפסד האדם על-ידי גניבה או בזיון, וכאשר יעלה על לבו זה הענין, שוב לא ישנא את חברו אף אם יגיע לו רעה על ידו, מאחר שלא היה באפשרי להמלט מן הרעה ההיא בשום אופן. ואם יצרו יפתחו שיגמול לחבירו גם-כן רעה כאשר עשה חברו לו, ישיב ליצרו – ממה נפשך, אם נגזרה גזירה על חברי הרעה שארצה לעשות לו, לא ימלט ממנה, ולמה אטריח את עצמי לגרום לו רעה? ואם לא נגזרה עליו הרעה ההיא, גם אני לא אוכל לעשות לו מאומה, ואף אם אתחכם בכל מיני תחבולות, לא יועיל לי לגמול לו רעה אשר לא נגזרה עליו מן השמים, ולמה לי לטרוח בחינם ולעבור על רצונו יתברך לחשוב מחשבות נגד גזירותיו יתברך?

אם כי חסרון באמונה הוא, אינו קשה כל-כך ואין צריך בשביל זה לפתוח את האדמה לבלועו חיים, כי המינות שלו לא תשאיר רושם חזק כל-כך באוויר. גם כאשר המרו בים סוף בהתאוננם על שהקב"ה הוציאם ממצרים ליפול בידי המצרים, לא הצטרכו לעונש כזה, אלא הקב"ה עשה להם ניסים ומיד - "ויאמינו בדבריו וישירו בתהילתו". אבל מינות זו שגורמת למחלוקת עם מנהיג ישראל, זוהי מינות שמעכירה את האוויר, ואשר אם לא יירדו כל אנשיה חיים שאולה, לא תסתלק מן העולם ותמיט ח"ו חורבן על העולם.

יותר יתפתה האדם במצוות שבין אדם לחבירו

והטעם שמינות זו חמורה כל-כך, מבואר על-פי מה שכתב הרה"ק רבי ברוך מקאסוב זיע"א בספרו "עמוד העבודה" (דרוש הבטחון): **יותר יתפתה האדם מן היצר במצוות שבין אדם לחבירו, מאשר יתפתה ממצוות שבין אדם למקום. ועל-פי רוב ישנא האדם את חברו מחמת ענייני העולם, כמו קנאה שיקנא כבוד חברו או עשרו או גבורתו או חכמתו או רוב בניו, או שייגע לו נזק מחבירו כמו גניבה או גזילה וכדומה, או בזיון או הכאה.**

ביאור דבריו בדרך משל על-פי מה שידוע שישנם מאכלים שמחזיקים יומיים עד שמתקלקלים, ישנם מאכלים שמחזיקים שנה או יותר עד שמתקלקלים, וכנגדם ישנם מאכלים שמתקלקלים תוך שעות ספורות בלבד. אף כאן, כאשר יהיה האדם חלש באמונתו וישמיעו לו דבר חיזוק כדי לחזק את אמונתו, אם יהיה חסרון אמונתו מחמת

הכל בירי שמים

וראיתי למרן ה'חפץ חיים' זצ"ל שהביא לזה ראייה נחמדה, וזה לשונו (שם עולם ח"א בהערה): **כל ענייני צער שמזדמן לאדם שאחד מחפרו ומגדפו, הוא הכל מן השמים על עוונותיו, אלא שמגלגלין חוב על-ידי חייב, וכמו שאחז"ל על הפסוק 'והשבות אל לבבך' שעוונותיך הם המחריפין אותך. וכן אם אחד הכה אותו אפילו במזיד, הוא גם כן בהשגחה מלמעלה, אלא שמגלגלין וכנ"ל. וראיה ממה שאמר הכתוב 'וכי יריבון אנשים והכה איש את רעהו וגו' שבתו יתן ורפא ירפא', ואמרו חז"ל - מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות, דלא לימא רחמנא מחי ואיהו מסי (הקב"ה הלקה והוא מרפא), והרי הכתוב מדבר שאחד הכה את רעהו במזיד על-ידי מריבה (ומדוע נעלה בדעתנו לומר רחמנא מחי ואיהו מסי?), אלא על כרחיך דגם זה בירי שמים.**

כשהאדם זוכר זאת נעשה לו טוב בלב, אבל כאמור, מאז שהאדם מזכיר זאת לעצמו עד שהוא שוכח וחוזר ומייחס הנזק שנעשה לו - לאדם, הוא מהר מאוד. וסיבת הדבר כי לעומת הדומם והצומח השתיל הקב"ה בעולם גם אנשים חיים שיש להם מוחות חריפים ולשונות שנונות, וכאשר האדם רואה אדם חי עומד כנגדו ודוקר אותו בלשונו בדברים היורדים לחדרי לב כבמדקרות חרב, **קשה לו מאוד לזכור שפלוני אינו אלא מקלו של הקב"ה, ושאלמלא הוא היה בוחר להיות המקל, היה**

הצער מגיע לו על-ידי מקל אחר.

כה יקלל כי ה' אמר לו קלל

ולפי הידוע¹⁶ זכה דוד המלך ע"ה על-ידי אמונה זו דווקא להיות רגל רביעי לכסא הכבוד. היה זה כאשר שמעי בן גרא קילל אותו קללה נמרצת, והוא לא חשב אפילו לרגע להשיב לו כפעלו, ואפילו לא הניח לאחרים לעשותו, וכפי שאמר מתוך אמונתו הבחירה: **כה יקלל כי ה' אמר לו קלל ומי יאמר מדוע עשית כן. ולא היה זה סתירה עם הקביעה ששמעי בן גרא בחר להיות המקל המצער את דוד, שהרי תראה שמפני כך צוה דוד את בנו להמית את שמעי בן גרא, כדי שלא ינקה עבור היותו מורד במלכות. עם כל האמונה המבצבצת ועולה מכל תיבה ותיבה בספר התהלים, לא זכה עדיין דוד להיות רגל רביעי במרכבה, ורק אז כאשר לא השיב לשמעיי בן גרא, זכה לכך. אין זה אלא מפני שנסיון האמונה כשיד אדם באמצע היא הקשה שבנסיונות האמונה.**

וזהי הסיבה בגינה הוצרכו קרח ועדתו לרדת חיים שאולה ושתכסה עליהם הארץ, מה שלא נעשה כן מעולם אפילו לעובדי העבודה זרה, **כי למינות כזו יש כוח משיכה גדול ועצום.** צאו וראו מה שאמר הרה"ק ה'ישמח משה' זיע"א בהעידו על עצמו שבגלגולו הראשון היה בדור המדבר, והוא עצמו עמד בצד באשר לא היה יכול להחליט הצדק עם מי, מאחר שגדולים וטובים צדדו בקרח. מחלוקות אלו כובשים את האדם על כל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, באופן שגם אם ירצה לאחר מכן להתחזק, ישובו ויצופו

¹⁶ הובא ב'שבט מוסר' (פ"כ) בשם המדרש, וב'שמירת הלשון' פ"ח.

אותו.

אינו עושה אלא לטובתו... מזה תבינו שגם התקנות שהוא עושה בענייני הטכנולוגיה וכדומה אין בהן שום שחר... גם המצוות שהוא מביא לנו אינן אלא פרי דמיונו, והראיה לזה, שהרי הוא מחייב תלות ציצית בטלית שכולו תכלת ולקבוע מזוזה בבית מלא ספרים, וכי הגיון יש בדבר? ...!

וירוס הוא שמפיל חללים חללים, ולכן היה נצרך שקרח ועדתו עם כל האוויר העכור שנוצר על ידם ייבלעו באדמה, כדי שלא יישאר ממינות זו שום רושם. וזה בא ללמדנו לענין כל הנעשה בחצרות החרדים, שלא נדבר על אודותיהם ואפילו לא נתעניין בהם. וכי זה מה שחסר לך בחייך לדעת אם מנהיג זה או גדול זה הוא אדם מושלם אם לא? ! הרי פשוט הוא שאינך זקוק לזה, אלא שיש לך קשיים משלך וקשה לך לשאתם, וסבור הנך שאם תוציא חסרונותיהם של אחרים לאור, תגיש הקלה במשאך. אך טעות גדולה ומרה היא בידך, כי שום דבר חיצוני לא יפתור לך את קשייך, כי כל מה שחסר לך הוא בחשבון בינך לבין קונך. אתה יכול רק להזיק לעצמך על ידי כן ולא להועיל.

הסתלק מן המחלוקת

זה שהחסידות שלך התחלקה לשנים אינו נוגעת אליך, ולא יועיל לך כלום אם תבוא להשקיע את ראשך ורובך במחלוקות שהיו קשורות להתחלקות. לא ראינו מעולם שאלו שהשקיעו את עצמם בזה ראו הצלחה גדולה בחייהם. ההיפך הוא הנכון... ולא רק מפני שהיה בהם עוון המחלוקת והנלווה אליו לשון הרע ורכילות ואונאה, אלא מפני שבשורש הדבר עזבו את השי"ת ושכחו

מה יתן לך ומה יוסיף לך

עומד האדם וזועק באזניו של שומעי לקחו: אני עושה לעצמי חשבון פשוט של אחד ואחד, הנה מנהל פלוני יושב לו בנוחות על קופת המוסדות, והנה משום מה אין הוא מתייגע כשהוא משיא את צאצאיו... חס ושלום, אינני חושד אותו, הוא אדם ישר, אבל, אבל, אבל...

מה אכפת לך? אמור נא! כאשר פלוני אינו שומר על עיניו הדבר גם מוציא אותך משלוותך? לא! ומה אכפת לך שפלוני גונב מקופת המוסדות? למה זה מדאיב כל-כך את לבך? אה, מפני שאתה בטוח שבגלל זה אתה סובל, כי אלמלא היה הוא גונב מן הקופה, היה נחסך לך ממון והייתי יכול גם כן להשיא את צאצאיך בנחת... הרי דבר זה הורס אותך מבפנים, שהרי אתה שוכח מהקב"ה.

מינות זו מפלת חללים רבים

הצדיק הנסתר גילה לנו שאלמלא היו קרח ועדתו נבלעים באדמה, היתה המינות שלהם נשאת באוויר ואז לא היתה לנו שום תקוה ח"ו. ראו כמה קשה לנו הדבר לאחר שנבלעו באדמה, ודונו קל וחומר בעצמכם איך היה נראה אלמלא היו נבלעים. הרי בגלל זה הגיע קרח לפקפק בכל התורה כולה, כי הטענות על ההנהגה שמקורן בחוסר אמונה מובילות מהר מאוד לכפירה גמורה בכל התורה כולה.

הרי כך הם פני הדברים: האדם עומד וצורח בקול ניחר לנוכח האנשים העומדים מרותקים אליו בפיות פעורות: אני מכיר היטב את משה מנהיגנו, כל מה שהוא עושה

ולא יתן לעצמו להיסחף אחרי מינות זו, חוץ
ממה שיהיו לו כל צרכיו מפני שיפנה למקור
החיים ולא יכזבו את ה'אנרגיה' שלו
במריבות וחיכוכים, גם יזכה לשכר גדול
בעולם הבא המוכן לעושי רצונו של מקום.

שהצער שנעשה להם או לחבריהם אינו
קשור לעוולות שנעשות על-ידי אחרים, כי
צער זה היה ממילא בא, ואם לא על-ידי
פלוני, היה בא על-ידי אחר.

עכ"פ מלחמה גדולה היא עם המינות,
ומי שירגיל את עצמו במחשבות של אמונה

מדור שבת קודש

יום שנותנים בו מזון ומחיה לנשמה

יומא דנשמתא

בשיעור הקודם בעסקנו בביאור הפיוט "ברוך א-ל עליון", הבאנו מהזוהר הקדוש ששבת נקראת יומא דנשמתא. כעת, בהכנסנו לשבת אחר הצהריים, נרחיב בזה יותר בע"ה. ונתחיל בלשון שאלה: מה כוונת הדבר שבשבת יש לעסוק בענייני נשמה, הלא נשמה יש לנו גם בימות החול וגם אז עלינו ליתן לה את כל מה שהיא זקוקה, ובמה נתייחד יום השבת בענין זה?

הנשמה היא מורה דרך לגוף

התשובה לכך מופיעה בספרים הקדושים, ונבארה במשל לרב המלמד את תלמידו, שהגם שהוא עסוק ברוב הזמן ללמד תורה לתלמידו, יש לו את הזמנים המיוחדים שבהם הוא ממלא את עצמו כדי שיוכל להמשיך ללמד את תלמידו.

הקב"ה קישר דבר רוחני עם דבר גשמי, הנשמה עם הגוף, כדי שהנשמה תאיר את הדרך לגוף ותלמד אותו כיצד לעסוק בענייניו באופן רוחני. לפיכך צוה אותנו הקב"ה "ששת ימים תעשה מלאכה", כדי שבמשך אותם ימים שנעסוק במלאכות הגוף ובקיום העולם, תוכל הנשמה ללמד את הגוף

כיצד לעשות את מה שהוא עושה באופן העולה בית א-ל. אך את יום השבת ייחד הקב"ה לנשמה, כדי שתוכל להתמלאות בו מבלי להצטרך ללמד את הגוף. ביום זה אומרים לגוף: אי-אפשר להתקרב אל הרב; הוא מתבודד היום בחדרו...

כך שח לי אחד ממשפיעי דורנו המנהיג קהילה גדולה בישראל, שאין לו את היכולת להיות עם עצמו ביום השבת, כי אדרבא, אז יותר מכל הימים הוא צריך להיות עם בני קהילתו, למסור להם שיעורים ולשיר אתם זמירות. על כן בחר לעצמו את יום רביעי בשבת, שבו הוא נעול בביתו ועוסק בתורה ועבודה, וכל בני קהילתו יודעים שביום זה אי-אפשר לבוא אליו בשאלות או בהדרכה¹⁷.

הקב"ה רצה שהגוף יעסוק במלאכה דווקא, ושהנשמה תאיר לו הדרך. אבל כדי שזאת תוכל להתקיים, זקוקה הנשמה ליום אחד בשבת שבה תלמד לעצמה ולא תצטרך להתעסק בלימוד לאחרים. ואם לא תצל הנשמה את יום השבת לעצמה, לא תוכל לאחר מכן ללמד את הגוף. והרי כך הוא לענין הרב והתלמיד, אם הרב לא הכין את הסוגיא כראוי לו, יריגיש זאת התלמיד

¹⁷ הרה"צ רבי יעקב יוסף מפולנאה זי"ע עומד כמה פעמים בספריו הקדושים על החסרון שיש לראשי הדור ולדור בזה שצרכי ציבור מוטל עליהן. ראה דבריו הק' ב'תולדות יעקב יוסף' בפרשת 'תרו' 'זאת הברכה' שמייצג הן לדור והן לחכם, לייחד זמן להתבודדות לדבק את עצמו בו יתברך בתורה ובתפלה.

על-ידי הסעודות שהן סעודות של אמונה, בהן אומרים שירות ותשבחות המלאות אמונה ומספרים סיפורי צדיקים, ועל-ידי עסק התורה.

הן ידועה לשון ה'ירושלמי' (שבת פט"ו ה"ג): "לא ניתנו שבתות וימים טובים אלא לעסוק בהן בדברי תורה". וכן איתא במדרש (הובא בטור סי' ר"צ): אמרה תורה לפני הקב"ה: רבוננו של עולם, כשיכנסו ישראל לארץ, זה רץ לכרמו וזה רץ לשדהו, ואני מה תהא עלי, אמר לה: יש לי זיווג שאני מזווג לך ושבת שמו, שהם בטלין ממלאכתם ויכולין לעסוק בך.

חיבור לאור התורה בשבת קודש

ומכאן אנו שבים אל מה שהרבינו לדבר בימים האחרונים, שכל המאמין בעת לימודו שהוא נוגע רק בלבוש ושמאחוריו טמון אור גדול, הוא מתחבר לאותו אור שמאיר בתוכו ונותן לו את כל סגולות התורה. וכאן נאמר שהיות ששבת קודש הוא יומא דנשמתא, נצרך ביותר ללמוד בו באופן זה, כי רק על-ידי לימוד באופן זה תקבל הנשמה את מזונה.

פעמים הרבה רואים בני אדם קוראים שנים מקרא ואחד תרגום כלאחר יד; הם קוראים את החומש יחד עם הבעל-קורא, ואחר-כך אומרים את התרגום בחטף בין גברא לגברא. וחבל... הם לא מאמינים שבאותיות התורה כלולים כל העצות לכל ענייני החיים...

אם יכין האדם את עצמו קודם שיתיישב עם החומש להשריש בלבו ההכרה

בלימודו... הגוף ירגיש בימות החול שהנשמה לא התמלאה כראוי לה ביום השבת.

המשייר מקידושא להבדלתא

וראיתי בספר "כתב סופר" על התורה (פרשת בראשית) שמבאר כעין זה מה שאמר רבי יוחנן (פסחים ק"ג, א) שהמשייר מקידושא לאבדלתא הרי הוא מנוחלי העולם הבא, ולכאורה תמוה למה הדבר חשוב כל-כך עד שיאמרו עליו שהמקימו הוא מנוחלי העולם הבא.

מבאר הכתב סופר: ביום השבת האדם יושב בבית המדרש ונותן לנשמתו מבלי שיהיה לו שם עסק עם גופו; הוא שר שירות ותשבחות להשי"ת, הוגה בתורה וכן הלאה. אך כל זה נועד כדי שיוכל בכוח זה להאיר אחר לגופו בימות החול. זה נקרא לשייר מקידושא להבדלתא, והעושה כן, דהיינו שנותן כוח לנשמתו ביום השבת על מנת להאיר לגופו בימות החול, הרי הוא מנוחלי העולם הבא.

לעסוק בהן בדברי תורה

והנה אחד מהדברים העיקריים הנותנים כוח ומזון לנשמה ביום השבת כדי שיוכל להאיר לגוף בימות החול, הוא בוודאי עסק התורה. וכן כתב בספר 'דרשות ופירושי רבינו יונה' עה"ת¹⁸, ששני דברים צריכים ליתן בשבת לנשמה, האחד הוא אמונה בחידוש העולם ובהשגחה הפרטית, כנבואות ובשכר ועונש, והשני הוא עסק התורה. כך יוצאת הנשמה שְׁבֵעָה מן השבת,

¹⁸ יצא לאור מכתב יד בשנת תש"מ ע"י הרה"ג ר' שמואל קרויזר ז"ל מירושלים עיה"ק תובכ"א.

המזון הגשמי פועל בדיוק כמו המזון הרוחני, שהרי על-ידי התורה ברא הקב"ה את העולם. אם האדם מכניס את המזון כפי שצריך, זה מזין אותו ומחיה אותו, ואם לאו – לא זו בלבד שאינו מזין אותו, הוא עוד מזיק לו. אם יכין האדם את עצמו קודם לימודו ויתרגל להתקשר לאור התורה, יראה שהתורה מזינה את נשמתו ונותנת לו את כל צרכו.

וכך כתב ה'אור החיים' הקדוש בפרשת כי תשא, שלכן נתן הקב"ה את השבת לישראל, כדי שיוכלו לדאוג אז לנשמה וליתן לה את מזונה, כי אם לא יתן האדם לנשמתו את מה שהיא צריכה, יהפוך לאיש מדוכא וחסר חיות.

מהות הנשמה היתירה

עכשיו שאנו מבינים כי לכן נקרא השבת "יוםא דנשמתא", משום שבו נותנים לנשמה את מזונה, נוכל להבין גם שמסיבה זו אנו מקבלים בשבת קודש נשמה יתירה, כדי שתהיה לנו לסיוע ולעזר בדבר זה. וכמו שכתב ב'שיטה מקובצת' (ביצה טז, א) בהאי לישנא: נשמה יתירה, פירוש ועל זה חל עליו שפע אלוקי ושכל יותר לעסוק בתורה ולעיין במעשה ה'. וכן כתוב ב'דרישה' (סי' תל): יום השבת הוא מוכן ומזומן ללמוד בו, שיש לו סגולה מצד יתרון הנפש שבאדם בשבת, להועיל לכל מבקש תורה.

וכך הוא לשון הספר "עקידת יצחק": על זה אמרו בתלמוד ירושלמי לא נתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא ללמוד בהם תורה, וזה מצד יתרון הנפש שאמרו חז"ל (ביצה טז, א) שיש לאדם בשבת, כי

שמה שהוא רואה אינו אלא לבוש ושמאחוריו טמון אור גדול שיאיר את נשמתו, יקבל מזון מספיק לנשמתו, ואז תוכל נשמתו להאיר את גופו כי הצורך בששת ימי המעשה.

כן הדבר לענין קריאת התורה עצמה, וכפי שכבר הבאנו מהרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זיע"א, שאמר שהמקשיב לקריאת התורה לומד תורה לשמה. וכן הדבר לענין אמירת תהלים ביום השבת, והלא כבר ביקש דוד המלך ע"ה שאמירת התהלים יחשב כלימוד הלכות נגעים ואהלות ונתקבלה בקשתו.

וכן הוא בוודאי גם לענין לימוד גמרא עם תוספות, אלא שבענין קריאת שמו"ת רבים נכשלים, בסברם שאינם זקוקים לה ושעדיף להם להשקיע בלימודים אחרים...

יקרא האדם שמו"ת עם כל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, ויוסיף ללמוד גם פירוש רש"י כראוי לירא שמים, וממילא יקבל את כל מה שצריך לנשמתו. עיקר הדבר הוא, שלא יחשוב האדם שרק כשלומד גמרא בעיון בשבת הוא לומד תורה, אלא ישים לב אל כל אותם לימודים שנכללים בלימוד התורה ושהוא ממילא לומד אותם, ויתרגל ללמוד אותם כראוי כדי ליתן מזון ומחיה לנשמתו.

הזנת הנשמה תלויה בצורת הלימוד

יצא לי לשוחח לאחרונה עם אחד שעוסק ברפואה ובריאות, ואמר לי שהאדם יכול לאכול הדברים הבריאים ביותר, אם יכעס בשעת אכילתו, יהפוך מזונו לסם המוות (טוב פת חרבה ושלוחה בה מבית מלא זבחי ריב – משלי יז, א). ומדוע הוא כן? כי

שמו"ת, ויעסוק באחד מכל חלקי התורה, וממילא חכמת התורה תאיר את עיניו ויגלה לפתע שיש לו תשובה בהירה לשאלתו.

ולפי מה שכתב השל"ה הקדוש שהלומד על מנת לעשות נקרא לומד תורה לשמה, נמצא שהמאמין שכפי מה שילמד בשבת ויתחבר לאור התורה, כך יקבל את ההוראות הברורות בששת ימי המעשה, הוא כלומד הכל על מנת לעשות ונחשב כל לימודו כלימוד תורה לשמה.

ישמח משה במתנת חלקו

ומרבינו הקדוש האר"י ז"ל איתא, שזהו הפירוש בנוסח התפילה "ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו, כליל תפארת בראשו נתת לו בעמדו לפניך על הר סיני".

וזה לשון האר"י ז"ל ב"שער הכוונות": כשעלה משה רבינו ע"ה אל הר סיני לקבל התורה, נתנו אליו אלף חלקי אורה (כיון שהוא נשמה כוללת) הנרמזים באלף רבתי ד' אָדָם שֵׁת אָנוֹשׁ בדברי הימים (א פרק א, א, ומכאן ראייה למה שהבאנו מעשה מהגר"א שאפשר שהלומד תורה לשמה יכול ללמוד הפסוק הראשון של דברי הימים בלי סוף ולא יתעייף). וכשחטאו ישראל בעגל, נסתלקו ממנו בעוון ישראל (מלבד מה שנסתלקו מהם עצמם הכתרים שקיבלו כשאמרו נעשה ונשמע), ולא נשתייר בו רק חלק אחד מן האלף, והיא סוד האלף זעירא דויקרא אל משה.

ולפי שמשה לא אבדם על ידי חטא עצמו אלא בעוון ישראל, לכן הקדוש ברוך הוא משלים אליו אלו האלף חלקים מחלקם של ישראל, שהם בחינת אותם האורות

ההכנה גדולה בו אם מצד המלמדים ואם מצד הלומדים.

יש עמה תורה חדשה

ויותר מזה איתא בספר הקדוש 'בני יששכר' (מאמרי השבתות מאמר ה): ועתה תבין מה שקראו בזוהר לקדושת יום השבת 'יומא דנשמתא, יומא דאורייתא', והוא כיון דכל נשמה מסוגלת להוציא תורה חדשה מן הישנה בכל זמן ועידן, והנה בשבת קודש שבאים נשמות יתירות לכל אחד מישראל, הנה על כרחך יש עמה תורה חדשה הצריכה להתגלות על ידי הנשמה הלוז ביום הזה בדור הלזה, כפי אשר שיערה החכמה האלוקית מבראשית לפי צורך נשמות הדור. וביאור הדבר: כי הנה כפי שנתבאר לעיל הנשמה היא רבה של הגוף, ואם יש לו לאדם למשל סכסוך עם מחותנו והוא נבוכ בדעתו כדת מה לעשות ואיך להתנהג, הוא בא ושואל את נשמתו כפי שבאים לשאול את פי הצדיק. וכפי שהצדיק משיב לפעמים כשרואה שאינו יכול לענות כעת, שהוא זקוק לכמה ימים של לימוד תורה לשמה או לטבילה במקוה, כדי שיוכל להכריע בשאלת השואל, כמו כן הנשמה משיבה לפעמים שתוכל לענות רק לאחר השבת, כי אז תקבל נשמה יתירה ותבוא עמה תורה חדשה שכאשר תתגלה יהיה בה הפתרון לשאלת הגוף.

ואמנם לא יהיה פתי לבזבו את השבת על הגאלע והטשאלנט, כי אם יעשה כן, לא יועיל לו מה שיחכה עד לאחר השבת. יבין האדם שיום השבת הוא הזדמנות נפלאה; יאמר אז תהלים במנוחה, שהרי לצורך כך ניתנה השבת כיום מנוחה; יעביר הסדרה

קבלת כתרי ההוד בשבת קודש

הנה בספר "תורת חיים" (ב"ב עה, א) כתב בזה הלשון: כיון דמשה נטל מכל אחד מישראל כתרי הוד שלו, שהוא אור בהיר, אור השכל וזיו דעתו, לכך היתה יכולת בידו לסבול כל אחד מישראל ולכוין את דעתו, לפי שנשמתו ואור פניו היתה כלולה מכל ישראל על-ידי זיו הוד שלהן, ולהכי שקול היה משה ככל ישראל.

ולפי מה שנתבאר עתה מדברי האר"י ז"ל, שבשבת קודש מקבלים בני ישראל בחזרה את כתרי ההוד שלהם אשר בימות החול נמצאים אצל משה רבינו, נמצא שבמידה מסוימת יכול האישי הישראלי לקבל את כל התשובות שהוא זקוק להן מעצמו.

הן פשוט שעל האדם להכניע את עצמו לגדולים ממנו ולקבל מהם את ההדרכה הנחוצה לו, אך יחד עם זה, אין זה פוטר אותו מללמוד בעצמו את המוטל עליו לעשות.

הגע עצמו! אם ישמע אדם אומר: "פטור אני מללמוד הלכות שבת שהרי אמרו לי שעל כל שאלה שמתעוררת אצלי בהלכות שבת, עלי ללכת אל הרב" – איך נסתכל עליו? הלא בוודאי נסתכל עליו כעל סכל, כי בוודאי צריך כל אחד ללמוד הלכות שבת ולהגיע למדרגה שבה יוכל לפסוק לעצמו מבלי שיצטרך להפנות את שאלותיו לרב, אלא שאומרים לו שבהתחלה לא יוכל לפסוק לעצמו, ושבתחילה יצטרך להפנות את שאלותיו לרב עד שיהיה הוא עצמו לרב. גם לענין הבלבולים וחוסר הבהירות שעוברים על האדם צריך האדם ללמוד וללמוד עד שיגיע למדרגה שבה יוכל להשיב

והעטרות והעדיים שקבלו ישראל בהר סיני, ואחר כך נתנצלו ונתפרקו מהם, כמו שאמר הכתוב "וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדָיִם מֵהַר חֹרֵב" (שמות לג, ו), ומשה נטלם ונשלם בחלקם של ישראל.

והנה בכל ערב שבת בבוא ליל השבת חוזר משה רבינו ע"ה לקחת אותם הארות של אלף חלקים שלו עצמם שנאבדו ממנו, ולוקחם בסוד תוספת קדושת שבת, וכיון שלוקחם משלו, הוא מחזיר לישראל אותם ההארות שלקח מחלקם, ואלו האורות ניתנים לישראל בכל ערב שבת בסוד תוספת קדושת שבת (וזה מה שנקרא בלשון הגמרא נשמה יתירה – ספר "חסד לאברהם") והבן זה.

וזה סוד 'ישמח משה במתנת חלקו', פירוש כי משה הוא שמח עתה ביום השבת במתנת חלקו עצמו, האלף שנאבדו ממנו ועתה נתנו לו במתנה ביום השבת. והכוונה לומר ולהגיד מעלת משה רבינו ע"ה כי אף על פי שניתנו לו בתחילה האורות והכתרים מחלקם של ישראל, הנה הוא שמח בחלקו, ודי לו בזה, ותיכף מחזיר הארותיהם של ישראל להם ואינו נוטלם לעצמו, כי חפץ הוא לזכות את הרבים, ואינו אומר 'כיון שאני לא חטאתי והם חטאו בעגל ובעבורם אבדתי שלי, אם כן גם עתה אעכב את שלהם בידו', אמנם הוא שמח במתנת חלקו, ואז מחזיר להם חלקם. ונמצא כי בזה ניכרת מעלת משה רבינו ע"ה, כי 'עבד נאמן קראת לו', כי אף על פי שהפקיד ה' יתברך בידו פקדון חלקם של ישראל, הנה עתה ביום שבת הוא עבד נאמן להחזיר הפקדון לבעליו והם ישראל. עד כאן לשון האר"י ז"ל.

נתן לו נשמה שהיא כלי מוכן לגלות את אור התורה ולדעת על ידו איך להתנהג בכל עת ובכל רגע. ד. שבשבת קודש מקבל האדם נשמה יתירה המסייעת לו לגלות את אור התורה באופן שיוכל להשתמש בו בעולם המעשה בששת ימי החול. וכשינצל את זמנו בשבת קודש ללמוד כראוי ולהתחבר לאור התורה, יעזור לו ה' שבאמת יתגלה לו אור התורה ויקבל בהירות ככל אשר לפניו.

לעצמו כדת מה לעשות, אלא שבינתיים עליו לבדוק את עצמו שמא יש לו נגיעות אישיות בדבר, ועל כן עליו להכניע את עצמו ולשאול בגדולים ממנו לראות אם לא רימה את עצמו.

עכ"פ על האדם לדעת: א. שהקב"ה נתן לו את התורה במתנה. ב. שבתורה נמצאים כל הפתרונות והתשובות לקשיים ולשאלות שמתעוררים אצלו. ג. שהקב"ה

מדור הילולא דצדיקיא

הרה"ק רבי שלמה (הראשון) מבאבוב זיע"א

נסתלק לגנוי מרומים ביום א' תמוז ה'תרס"ה

של הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זיע"א בן הרה"ק מראפשיץ זיע"א רבו של הגה"ק מצאנו זיע"א. וכך ייסד הרה"ק מבאבוב את יסודותיו על שתי חצרות אלו: חצר צאנו וחצר ראפשיץ.

יש בידינו כמה וכמה מיסודות החסידות שהרה"ק מבאבוב הסביר אותם בבהירות נפלאה ובמתק לשון. זקנו הגה"ק מצאנו אמר לבניו הקדושים קודם נסעו למנוחות מה הוא מוריש לכל אחד ואחד מהם. בהגיעו לנכדו זה שהיה חביב עליו כבנו, באשר בנו כבר לא היה בין החיים, אמר שהוא מוריש לו את החסידות, כלומר את הכח להדריך את האברכים והבחורים בדרך החסידות.

תיאור הגה"צ רבי שאול בראך

מקאשוי זצ"ל

ואכן אל ישיבתו שהקים באו המצויינים שבבחורי ישראל, והוא היה מוסר להם שיעורים נפלאים בנגלה ובנסתר ומורה להם דרך בעבודת החסידות. הגאון המפורסם רבי שאול בראך זצ"ל סיפר, שאף הוא זכה להסתופף פעם בבחורתו בצלו של הרה"ק.

חיבת הקודש של זקנו הגה"ק מצאנו

היה נכדו אהובו של הגה"ק מצאנו זיע"א. בעקבות התייתמותו מאביו הרה"צ רבי מאיר נתן זיע"א בהיותו בן שמונה בלבד, זכה להתגדל הרבה אצל זקנו שהיה מחבבו מאוד. לגודל החביבות הטיל זקנו עליו ועל הרה"צ רבי משה מבארדיוב זיע"א להדפיס ולהגיה את השו"ת שלו "דברי חיים" ולא הניח לאחרים להתעסק בהן.

כשסיפרו פעם להגה"ק מצאנו שפלוני רודף את נכדו הרה"ק מבאבוב¹⁹, הקפיד מאוד על אותו פלוני והתבטא בלשון מבהיל: "הוא נוגע ב; עוד מעט קט תבוא אלי 'טלגרמה' בבקשה להתפלל לרפואתו, ובכן אני כבר מוסר מודעה מעכשיו שתפילותיי לא תתקבלנה".

כדבריו כן היה, לא עבר זמן רב והטלגרמה המיוחלת הגיעה. קרא הגה"ק מצאנו: "מה אעשה והלא מסרתי מודעה שתפילותיי עבורו לא תתקבלנה?" ומיד אמר: "אלך למקוה לרפואתו". הגה"ק מצאנו הלך למקוה, אך הדבר לא הועיל לו לפלוני...

אמו של הרה"ק מבאבוב היתה בתו

¹⁹ בהיותו דר בווישניצא, היה עובר ודיפות רבות על-ידי בני המקום. פעם רמז זאת באגרת שערך, בכתבו בראש האגרת: "פרשת ווישניצא פה קרח", במקום לכתוב "פרשת קרח פה ווישניצא".

כאשר הנשים מתערבות בסוד קדושים

הרה"ק לא האריך ימים, ועל כך מסופר סיפור נורא, אותו נספר כפי שמובא ב"ג אורות: הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זיע"א היה מרבה להקניט בדברים את בן אחיו הרה"ק מבאבוב. סבורים היו כולם כי גבה טורא ביניהם והיה הדבר מכאיב מאוד לבני המשפחה. פעם העירה על כך מרת נחמל'ה, בתו של הגה"ק מצאנז, אשת הרה"צ רבי יצחק טוביה רובין זצ"ל²⁰, לאחיה הרה"ק מגארליץ מדוע הוא מציק כל-כך להרה"ק. אמר לה הרה"ק מגארליץ: "האמיני לי שאני מתכוון לטובתו". אמרה לו מרת נחמל'ה: "הוא מוחל טובות". "אם כך", אמר הרה"ק מגארליץ, "שיבוא נא אלי להיוועד עמי יחד ונתפייס".

בא הרה"ק מבאבוב למעון דודו, וכך נועדו יחדיו. העידו כמה מן החסידים ששהו שם בחדר החיצון, שכאשר נפתחה הדלת באמצע התוועדות מבלי משים לב, ראו את שניהם יושבים ובוכים. עד היום לא ידוע מה דיברו אז הצדיקים ביניהם, אך מה שידוע הוא, שכעבור חודשים ספורים נסתלק הרה"ק מבאבוב בחטף, ובחלוף כמה חודשים נוספים נסתלק גם דודו הרה"ק מגארליץ.

סיפור הרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק זיע"א, שהחסידים היו מתבטאים על כך: איזה פנים יש לך, כאשר הנשים מתערבות בעניינים של צדיקים! אם הרה"ק מגארליץ אמר שהוא מתכוון לטובת בן אחיו, ידע מה

וכה סיפר: בעת למדי בישיבתו של ה"חתן סופר" בעיר מאטערסדארף, התגנבה פעם הידיעה כי בנש"ק נכדו של הגה"ק מצאנז בא לשהות בעיירת המרפא שליד מאטערסדארף לצרכי רפואה. החלטתי יחד עם כמה מחבריי לנסוע לאותה עיירה ולשהות בשבת בצלו של אותו צדיק. מעודי לא ראיתי שולחן של צדיק מצדיקי החסידות, והנה זכיתי לראות את הרה"ק מבאבוב עורך את שולחנו הטהור. לבי נכבש למשמע הניגונים ודברי התורה שיצאו מפי הצדיק, ומאז נקשרתי אליו בקשר הדוק שלא הותר עד יומי האחרון.

הגר"ש בראך הוסיף לתאר מה שהיה שם באותה שבת, וכה סיפר שהרה"ק השקיע בהם יותר משהשקיע באברכים, הגם שהאברכים נמנו על חסידיו. ביום ראשון נועד אתם וביקש מהם שאם ראו אצלו איזה דבר שהוא כנגד ההלכה או כנגד מנהג ישראל, שיקומו ויאמרו לו ללא חת. אף אחד לא אזר אומץ לפתוח את פיו, חוץ מבחור אחד מדייטשלאנד שאמר בחרדת קודש ובלשון מהוססת: אבי לימדני מה שכתוב בשולחן ערוך שלאחר התפילה בליל שבת, צריך למהר לעשות קידוש, ואילו כאן ראיתי את הרבי עושה קידוש בליל שבת רק בשעה אחד עשרה.

גירעכט, גירעכט – ענה לו הצדיק – איר האט רעכט [אתה צודק], אבל לא כתוב בשולחן ערוך באיזו שעה לקדש. תאמין לי שאם לא הייתי ממהר בליל שבת כפי שכתוב בשולחן ערוך, הייתי מקדש רק למחרת.

²⁰ אדמו"ר מגלאגוב בצאנז, נכד הרה"ק רבי אשר ישעיה מראפשיץ זיע"ע.

שאמר...

שרצה לסתור את דבריו...

ביאור השגות הראב"ד על הרמב"ם

תלמידי ישיבתו תיארו כיצד היה מקבלים ממנו דרכי החסידות תוך כדי שמיעת שיעוריו בעיון ובפלפול. דוגמא לכך הביאו מה שאמר להם פעם לאחר שיעור שמסר להם בביאור שיטת הרמב"ם והראב"ד, וכה אמר: כשאנו רואים את השגות הראב"ד על הרמב"ם, זה גורם לנו לשברון לב.

והסביר: הרמב"ם היה דבוק בהקב"ה באהבה נפלאה עד שהשיג לגודל דביקותו אמתותה של תורה, ולכן נפסקה הלכה כמותו בכל מקום. הראב"ד כבר היה כחצי דור לאחריו, ואע"פ שידע כי הרמב"ם השיג אמתותה של תורה, ביטל את פסקיו מפני שידע שבני דורו לא יוכלו לרדת לעומק דעתו הגדולה, ופסק לפי השגת בני דורו משום אין לדיין אלא מה שעיניו רואות.

הפטיר הרה"ק: אם במרחק של חצי דור היתה כל-כך ירידת הדורות עד שלא יכלו לרדת לעומק דעתו של הרמב"ם, אין נוכל אנו שנמצאים כמה וכמה דורות לאחריו, להתיימר להבין דעת הרמב"ם ???

מחאתו כנגד לשון מדברת גדולות

עוד סיפרו תלמידי הישיבה: פעם התבטא תלמיד אחד בלשון מדברת גדולות כנגד ה"ט"ז וחותרו ה"ב"ח, וכך אמר בדבריו, שכפי הנראה ה"ב"ח לא העריך את חתנו (למרות שישנם סיפורים ידועים המוכיחים את ההיפך), וראיה לדבר, שהרי פעמים הרבה כתב ה"ט"ז בחיבורו "ודלא כמורי חמי", ומה ראה צורך לכתוב כך אם לא מפני

בשמוע זאת הרה"ק מבאבוב, רגז מאוד על התלמיד וביקש ממנו שיחזור מדבריו באופן מיידי. אחר אמר: קיבלתי ממורי זקני הגה"ק מצאנו זיע"א, שכאשר ה"ב"ח נסתלק מן העולם ביקשו החיצונים להתקרב לנשמתו ולא יכלו, ורק אחד מהם הצליח להתקרב אליו, אך מיד הרים עליו ה"ב"ח את קולו ואמר: הסתלק מכאן ואם לאו אשפך, ומיד נע לאחוריו...

על אודות הצדיקים בדורות

האחרונים

פעם יצא הרה"ק מחדרו וראה כמה מן הזקנים שעוד זכו להסתופף בצלם של הצדיקים הראשונים, כמו החוזה מלובלין, הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב והגה"ק מצאנו זיע"א, מתאוננים על כך שאין לנו בימינו צדיקים כמו אותם צדיקים ראשונים. פנה אליהם הרה"ק ואמר: לא יתכן שכלל ישראל יהיה בעל מום, שהרי נאמר (האזינו לב, ד) 'הצור תמים פעלו וכל דרכיו משפט', וכלל ישראל הוא קומה שלימה, יש ראשי העדה, עיני העדה, נגידיה ותומכי תורה שהם בחינת ידיים, וחלשים מהם שהם בבחינת רגליים וכן הלאה. ומלבד מה שכל אבר צריך להיות נאה בפני עצמו, הוא צריך גם להתאים לאברים האחרים כדי שתהיה הקומה קומה שלימה. ועתה בין תבינו שכאשר בני ישראל נמצאים במדרגה נמוכה יותר, מוכרחים גם המנהיגים שלהם להיות במדרגה נמוכה יותר לפי ערך, כי אלמלא כן לא יתאימו האברים אלו לאלו ותהיה הקומה

בעלת מום²¹.

רפואת הנפש ורפואת הגוף

פעם דיבר בענין הנסיעה לצדיקים, ואמר: כשנוסעים למעיינות המרפא לצורך רפואה, אם רוצים שבאמת יועילו, צריכים לדעת שלושה דברים: א. שחייבים להאמין בכוח הנעלם (המינרלים) שבמעיינות אלו. ב. שבנסיעה אחת אין מתרפאים עדיין כיאות, אלא צריכים לנסוע שלוש פעמים ויותר. ג. שפעולת הרפואה אינה מורגשת מיד, ורק כשחוזרים הביתה, אז מתחילים להרגיש את השיפור בבריאות הגוף.

הפטיר הרה"ק: גם כשנוסעים צדיקים לצורך רפואת הנפש כך הוא, כי גם בזה אם רוצים שבאמת תועיל הנסיעה להשיג רפואת הנפש, צריכים לדעת שלושה דברים אלו: א. שחייבים להאמין בכוח הצדיק שיכול לרפאות את הבאים אליו מכל נגעי לבסם. ב. שבנסיעה אחת אין מתרפאים עדיין כיאות, אלא צריכים לנסוע שוב ושוב עד שמתרפאים. ג. שפעולת הרפואה אינה מורגשת מיד, ורק כשחוזרים הביתה, אז מתחילים להרגיש את השיפור בבריאות הנפש.

עבודת האיש התמים

נכדו האדמו"ר רבי שלמה מבאבוב זיע"א (נסתלק בשנת תש"ס) מסר מה ששמע

מאביו הרה"ק רבי בן ציון מבאבוב זיע"א²² בשם אביו הרה"ק רבי שלמה זיע"א, וכה אמר: איתא באגדה שפעם אחת הלך תנא אחד בשדה ומצא אגם מים וראה כי איש אחד מדלג על פני האגם מצד לצד, וכל פעם שהוא מדלג מצד אחד לשני, הוא צועק "טמא" בכל כוחו.

שאל אותו התנא להבין פשר התנהגותו. ענה לו האיש: איש פשוט אנכי ובווערת בי השתוקקות גדולה לעבוד את השי"ת, להללו ולשבחו על כל הטובות שהוא עושה עמדי, אך לדאבוני לא למדתי כלום מעורדי ואינני מכיר בלשון קודש, ורק מילה אחת אני מכיר והיא המילה "טמא". לכן אני מדלג על האגם וצועק את המילה היחידה שאני מכיר בלשון הקודש, ובכך אני עובד את בוראי.

נצטער התנא על שהלה עובד את בוראו במילה כזו (אשר התורה עקמה שמונה אותיות כדי שלא להוציאה – פסחים ג, א), התיישב עם האיש ולימד אותו את המילה "טהור". האיש חזר על המילה החדשה פעמים הרבה וקיבל על עצמו שבפעם הבאה יעבוד את בוראו עם מילה זו. כעבור שעות אחדות, כששוב נתעוררה לו תשוקתו לעבוד את בוראו, ביקש לומר את המילה החדשה שלימדו התנא, אך המילה פרחה לו מראשו. ביקש לומר את המילה הישנה, אך גם היא נשכחה

²¹ ואין להקשות על זה מדבריו המפורסמים של ה"בני יששכר", שנשמות הצדיקים שברור האחרון גבוהות יותר, כי אפשר שאע"פ שהן גבוהות יותר, מכל מקום הנהגתם וגילוי האלוקות שלהן בזה העולם, הוא לפי ערך דורם. והבן.

²² אביו הרה"ק רבי שלמה זיע"א קראו בשם "בן ציון" משום שעד אליו לא נתקיימו לו ילדיו, ונתן שם זה כסגולה לקיום הילדים על-פי החיד"א ז"ל.

חלב, ומובן מאליו שלא היה להם לא מקוה ולא תפילה בציבור ולא קריאת התורה.

פנה הרה"ק לבנו ואמר: ראה נא בני, לא טבלנו במקוה ולא אכלנו מאכלי שבת ולא התפללנו בציבור, ועם כל זה אנו יכולים לראות את קדושת השבת נוצצת מכל פינה. אפילו הקירות יכולים להעיד שהיום שבת.

לאחר מכן, כשהרה"ק רבי בן ציון זיע"א מסר עובדא זו, הוסיף לפרש על פי זה הפסוק "ראו כי ה' נתן לכם השבת, על כן הוא נותן לכם ביום השישי לחם יומיים", וכה אמר: **מי שיש לו עיניים מאירות יכול להכיר ולהרגיש את קדושת השבת על כל צעד ושעל**, ואין ההרגש בא לו מפני שמענג את השבת בסעודות השבת, בלחם משנה ובמיני מעדנים. זהו "ראו כי ה' נתן לכם את השבת" – **ראו בעיניכם את קדושת השבת בלי שום קשר לתנאים החיצוניים**, והבינו כי "על כן נתן לכם ביום השישי לחם יומיים", רוצה לומר בגלל קדושת השבת אני נותן לכם לחם משנה. הרי שקדושת השבת גורמת ללחם משנה שיבוא ולא להיפך.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ממנו מרוב בלבול. לגודל צערנו נשאר האיש לעמוד על עמדו ופרץ בככי גדול.

נעשה רעש גדול בשמים וגזרו אומר שהתנא יחזור למקום זה ושוב ילמד את האיש לומר את המילה "טמא" שהיה מורגל בה מימים ימימה, כי עבודתו התמימה של האיש, היתה רצויה בשמים עד למאוד...

הפטיר הנכד האדמו"ר מבאבוב זיע"א: כמה אנו צריכים לשמוח כאשר אנו זוכים לומר "וטהר לבנו לעבדך באמת", אנו מוציאים את המילה "טהור" מפינו ואין אנו מתבלבלים...

שבת בבית החולים

פעם נסע הרה"ק לוויצען לצורך ניתוח שהוצרך לעבור על אזנו, כשהוא מצרף עמו את בנו הרה"ק רבי בן ציון זיע"א. הניתוח התקיים ביום שישי, וכיון שבית החולים היה מרוחק מבתי העיר, לא הספיקו לחזור לבית אכסנייתם טרם כניסת השבת. בלית ברירה נשארו לשבות באכסניה קטנה שהיתה ליד בית החולים, שם הסתפקו באכילת מאכלי